

***REGIONAL ESF-PLAN
FÖR STOCKHOLMSREGIONEN***

EU:s Socialfondsprogram 2007 – 2013

Stockholm
2007-10-22

1. Innehållsförteckning	2
2. Bakgrund	3
3. Nulägesanalys för Stockholmsregionen	4
3.1 Förutsättningar för nulägesanalys	4
3.2 SWOT kring utanförskap och sysselsättning	4
3.3 Utbud av arbetskraft och inomregionala skillnader	7
Utsatta områden och målgrupper för socialfundsarbetet	10
3.4 Efterfrågan på arbetskraft	12
3.5 Erfarenheter att ta tillvara	15
4. Genomförande och prioriteringar	18
4.1 Nationellt strukturfondsprogram (ESF) för regional konkurrenskraft och sysselsättning i Sverige	18
4.1.1 Nationella riktlinjer	19
4.1.2 Nationella kriterier	19
4.2 Stockholmsregionens regionala plan	19
4.2.1 Strategi för genomförande	19
4.2.2 Urvalskriterier	19
4.2.3 Fyra valbara genomförandekriterier	20
4.2.4 Stora strategiska projekt	21
4.2.5 Samverkan	22
4.3 Programområde 1 - Kompetensförsörjning PO1	22
4.3.1 Mål för programområde 1	22
4.3.2 Regionala prioriteringar för kompetensutveckling	23
4.3.3 Genomförande av projekt - kompetensförsörjning PO1	24
4.4 Programområde 2 - Ökat arbetskraftsutbud PO2	25
4.4.1 Mål för programområde 2	25
4.4.2 Regionala prioriteringar för ökat arbetskraftsutbud	26
4.4.3 Genomförande av projekt - ökat arbetskraftsutbud PO2	27
4.4.4 Projekt med särskild inriktning i PO 1 avser processtöd för projekt i båda programområdena	28
4.4.5 Projekt med särskild inriktning i PO2 avser tematiska projekt i båda programområdena	29
4.5 Transnationell verksamhet i programområde 1 och 2	29
Huvudsyftet med transnationell verksamhet i EU's Socialfundsprogram	29
Transnationella projekt inom Socialfundsprogrammet kan ha olika former	30
5. Finansiella förutsättningar	30
6. ESF-insatsernas koppling till annat utvecklingsarbete	31
7. Kommunikation, information och lansering	34
8. Uppföljning och utvärdering	36
9. Övrigt	38
Bilaga 1. Fullständig regional analys för socialfonden FBA	

2. Bakgrund

Lissabonstrategin är grunden för att göra Europa till en "konkurrenskraftig och kunskapsbaserad ekonomi för hållbar utveckling med fler och bättre jobb" och för EU:s sammanhållningspolitik. Socialfonden och Regionalfonden är verktyg för att kunna genomföra Lissabonstrategin enligt medlemsländernas förutsättningar.

Alla medlemsländer har tagit fram nationella handlingsprogram för att genomföra Lissabonstrategin. Varje år stämmer man av hur långt EU och de enskilda medlemsländerna har kommit. I Sverige har detta formulerats i regeringens *Strategi för tillväxt, entreprenörskap och sysselsättning*. Denna strategi har legat till grund för framtagande av Regionalfondens 8 regionala operativa program. För Socialfonden har strategin legat till grund för ett nationellt program. Inom ramen för detta program har 8 regionala planer för Socialfonden tagits fram. Detta dokument är Stockholmsregionens regionala plan för socialfonden.

Socialfondens inriktning är fler och bättre jobb som ger ökad sammanhållning och större socialt sammanhang på nationell och på europisk nivå. Den regionala planen för Socialfonden i Stockholmsregionen har denna nationella utgångspunkt. Planen som bygger på en analys av regionens sociala sammanhållning, dess styrkor och svagheter, pekar på inomregionala skillnader mellan regionens invånare vad gäller inkomst, utbildning, sysselsättning och ohälsa. Analysens slutsatser är utgångspunkten för programmets prioriteringar och för hur socialfondens medel skall användas i Stockholmsregionen. De nationella riktlinjerna får här en regional anpassning inom de givna ramar som regeringen ställt upp.

Av de medel som Socialfonden disponerar har regeringen avsatt ca 30 % (Programområde 1) som ska styras till insatser för kompetensutveckling för anställda med svag ställning på arbetsmarknaden. Det gäller kvinnor och män som arbetar i branscher och sektorer som är utsatta för ett starkt omvandlingstryck och där kompetensutveckling är nödvändig för att utveckla ny kompetens för anställbarhet. Personer med utländsk bakgrund har betydande svårigheter att dels komma in på arbetsmarknaden, dels få arbete i paritet med utbildning och kunskaper. Insatser behöver göras för att motverka etnisk diskriminering och förbättra efterfrågan på arbetskraft. Vissa yrken och branscher är mer drabbade av hög grad av ohälsa. Ett sätt att bekämpa ohälsa är att genomföra tidiga, förebyggande insatser inom utsatta yrken/branscher. Analysen pekar på dessa behov inom framförallt vård och omsorg.

Av socialfondens medel ska 70 % (Programområde 2) bekämpa utanförskapet och stärka arbetslinjen. Insatserna som riktar sig till arbetslösa, långtidssjukskrivna, funktionshindrade ska direkt eller indirekt underlätta för människor att kunna återvända till arbetslivet eller inträda i arbete. Ungdomar 16- 24 är en särskilt utsatt grupp som lyfts fram i Socialfondsprogrammet.

Socialfonden ska ge ett mervärde till den nationella och regionala politiken och ersätter inte i någon del, det nationen och regionen själva ska stå för. Socialfondens medel skall ge förutsättningar för utvecklingsarbete och ny möjligheter. I samtliga Socialfondsprojekt ska arbete med jämställdhet och tillgänglighet för funktionshindrade integreras. Det ger goda förutsättningar för att motverka utanförskap och öka sysselsättningen. Den regionala planen pekar ut angelägna satsningar inom kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud. Det finns en stark strävan att hitta stabila samverkansstrukturer och regionala lösningar på lokala problem.

3. NULÄGESANALYS FÖR STOCKHOLMSREGIONEN

3.1 Förutsättningar för nulägesanalysen

Den regionala planen för Socialfonden ska baseras på en nulägesanalys med fokus på regionens styrkor och svagheter samt möjligheter och hot. Nulägesanalysen för Stockholmsregionen tar sin utgångspunkt i Socialfondens inriktning på individinriktade åtgärder. Detta för att häva utanförskapet på arbetsmarknaden samt att stödja anställdas kompetensutveckling så att såväl anställningsbarheten som företagets konkurrenskraft främjas. Analysen har vidare fokus på inomregionala skillnader vad gäller arbetskraftsutbudet i regionen samt näringslivsstrukturens utveckling i regionen och en bedömning av efterfrågan på arbetskraft och kompetens. Vidare redovisas erfarenheter från bland annat Växtkraft Mål 3 och Equal av betydelse för den kommande programperioden.¹

För det regionala programmet för Regionalfonden gjordes en nulägesanalys/SWOT med inriktning på konkurrenskraft och tillväxt. Nulägesanalysen för den regionala planen för Socialfonden bygger på denna SWOT men fördjupar och kompletterar denna utifrån det som är Socialfondens specifika inriktning och förutsättningar. Regionalfondens SWOT framhåller bland annat Stockholms styrkor i form av god tillgång till kunskap och kompetens och en diversifiering, mångfald och bredd i näringslivet samt starka kluster. Svagheter som nämns är bland annat diskriminering och bristande integration, en segregerad arbetsmarknad och för få tillväxtföretag och innovationer. Som möjligheter framhålls bland annat ökad samverkan, regionförstoring samt offentlig sektor som stöd för innovation och utveckling i näringsliv och region. Hoten beskrivs bland annat som otillräckliga resurser för att hantera befolkningsökningen, ökat utbildningsgap och fler pensionärer och färre i arbetsför ålder efter 2015.

3.2 SWOT kring utanförskap och sysselsättning

Nedan summeras nulägesbeskrivningen i en SWOT. SWOT:en baseras, dels på en analys utifrån Socialfondens specifika inriktning och förutsättningar där fokus ligger på individinriktade åtgärder för att motverka utanförskap i regionen, dels på nulägesbeskrivningens analys av utbudet av arbetskraft. Fokus ligger här på inomregionala skillnader samt efterfrågan på kompetens och arbetskraft i regionen som presenteras i efterföljande avsnitt.

¹ Nulägesanalysen har tagits fram av konsultföretaget FBA på uppdrag av den regionala arbetsgruppen för en regional plan för socialfonden och Länsstyrelsen i Stockholms län inom ramen för MÅÅL-projektet (Mångfald i Mål 2). I detta avsnitt presenteras en sammanfattning av den nulägesanalys som FBA tagit fram. Nulägesanalysen i sin helhet återfinns som en bilaga till den regionala planen

<p>Styrkor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stockholm är en fungerande och funktionell region där lokala problem kan lösas regionalt - Stockholm har en stor inflyttning och en växande befolkning, och många unga i arbetsför ålder väljer att flytta till regionen 	<p>Svagheter</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stora inomregionala skillnader och tydliga segregationsområden - Utrikes födda, kvinnor, långtidsarbetslösa, funktionshindrade och unga är särskilt utsatta - Bostadsbrist och boendesegregation - Den könssegregerade arbetsmarknaden - Dagens utbildningar svarar ej upp till efterfrågan - Diskriminerande attityder i arbetslivet - Höga ohälsotal, stora skillnader mellan kön, områden samt stark koncentration till vissa åldersgrupper samt vissa branscher
<p>Möjligheter</p> <ul style="list-style-type: none"> - Arbetskraft utan arbete eller med arbete där deras kompetens inte nyttjas utgör en potential för regionen. - En stark ekonomi ger möjligheter till matchning - Hög andel kvinnliga företagare jämfört med riket, samt en ökning av kvinnliga och utrikes födda bland företagare 	<p>Hot</p> <ul style="list-style-type: none"> - Att segregationen och utanförskapet permanentas och att de inomregionala skillnaderna kvarstår och förstärks - Svårigheter att hitta rätt kompetens - Många kommer framöver att sakna gymnasial och eftergymnasial utbildning - Långtidsarbetslösa minskar inte trots god konjunktur - Tillväxten och kvaliteten i utbud av vissa tjänster hotas p g a arbetskraftsbrist i vissa branscher - Högutbildade väljer att arbeta i andra länder

Styrkor

Stockholm är en fungerande och funktionell region där lokala problem kan lösas regionalt. Regionens styrkor i form av stark attraktivitet, innovationskraft och utvecklingspotential kombinerat med ett regionalt engagemang och goda kommunikationer gynnar även utvecklingen på lokal nivå. Det skapar en grund för att hantera frågor kring utanförskap och näringslivets kompetensförsörjning.

Stockholm har en stor inflyttning och en växande befolkning och många unga i arbetsför ålder väljer att flytta till regionen. Att majoriteten av dem som flyttar till Stockholm tillhör den yngre arbetskraften gynnar Stockholm ur ett arbetsmarknads-perspektiv.

Svagheter

Stora inomregionala skillnader och tydliga segregationsområden i regionen. Analysen visar på stora regionala skillnader mellan och inom kommuner och stadsdelar. Det finns ett enhetligt mönster oavsett variabel där samma kommuner och stadsdelar har "bra värden" (Danderyd, Täby, Lidingö) och samma kommuner och stadsdelar har "sämre värden" (Botkyrka, Södertälje, Norrtälje, Haninge, Kista-Rinkeby).

Utrikes födda, kvinnor, långtidsarbetslösa, funktionshindrade och unga är särskilt utsatta i regionen. Analysen visar att de prioriterade målgrupperna; utrikes födda, kvinnor, långtidsarbetslösa, funktionshindrade och unga är grupper som är mer drabbade om än inom olika variabler. Detta leder även till "dubbel" diskriminering där exempelvis utrikes födda kvinnor är mer utsatta än inrikes födda kvinnor i regionen.

Boendesegregation och bostadsbrist innebär att en stor del av regionens utrikes födda är bosatta i utsatta områden. Bostadsbrist och stigande boendekostnader i kombination med att utrikes födda står längre från arbetsmarknaden än inrikes födda bidrar till en etnisk bostadssegregation i länet. Även ungdomar har många gånger svårigheter vad gäller att hitta boende de har råd med. Inflyttningen till regionen hämmas av bostadsbristen, något som i sin tur riskerar att hämma tillväxten i regionen.

Den könssegregerade arbetsmarknaden i regionen försvårar en effektiv matchning av utbud och efterfrågan av arbetskraft. Den könssegregerade arbetsmarknaden påverkar även kvinnors löner och bidrar till löneskillnaderna mellan kvinnor och män.

Dagens utbildningar svarar ej upp till efterfrågan på mer praktiskt inriktade utbildningar. Många branscher efterfrågar arbetskraft med mer praktisk inriktning och mindre traditionell akademisk utbildning, något som ställer delvis nya krav på utbildningsväsendet i länet.

Diskriminerande attityder i arbetslivet och i olika branscher leder till att utrikes födda utestängs från arbetsmarknaden vilket riskerar att försämra tillgången på arbetskraft i regionen. Därutöver har ungdomar, kvinnor, utrikes födda män och företag inom den sociala ekonomin svårigheter att få gehör för, samt att utveckla sina idéer när det gäller företagande och start av nya företag.

Höga ohälsotal och stora skillnader mellan kvinnor och män samt stark koncentration till vissa åldersgrupper. Ohälsan är hög bland människor i arbetsför ålder, den största ökningen av sjukskrivningar ligger inom åldern 30-50 år. Skillnaderna i ohälsa mellan kvinnor och män är stora. Kvinnors högre ohälsotal innebär också att branscher där kvinnor har den högsta sysselsättningen drabbas, något som även innebär en påfrestning för ekonomin i regionen. Tydliga är även de stora inomregionala skillnaderna i ohälsan.

Möjligheter

Arbetskraft utan arbete eller med arbete där deras kompetens inte nyttjas utgör en potential för regionen. Ett exempel på detta är de välutbildade invandrare som står utanför arbetsmarknaden idag. Kvinnors höga utbildning och den ökade utbildningsnivån bland många invandrare bör bättre tas tillvara. Diskriminerande attityder i arbetslivet och den stora andelen deltidsarbetande kvinnor medför också att kompetensen i regionen inte nyttjas fullt ut. Deltidsarbetslösa utgör även de en möjlig arbetskraft som kan ge en sysselsättningsökning i regionen.

En stark ekonomi ger möjligheter till matchning. Den goda konjunkturen medför att flertalet branscher har planer på expansion och rekrytering av personal. Något som ger möjlighet till matchning av arbetssökande för att svara mot företagets behov. En situation som även kan gynna individer och grupper som befinner sig i utanförskap.

Hög andel kvinnliga företagare i nationell jämförelse samt en ökning av företagare som är kvinnor och utrikes födda skapar förutsättningar för ökad sysselsättning och tillväxt för regionen. Här kan den sociala ekonomin spela en viktig roll med en stor andel kvinnliga entreprenörer samt en stor andel anställda som är kvinnor.

Strukturomvandlingen i regionen bör också ses som en möjlighet för utvecklingen av nya företag.

Hot

Att segregationen och utanförskapet permanentas och de inomregionala skillnaderna kvarstår och förstärks. Detta mönster är tydligt och pekar ut vissa kommuner och stadsdelar som extra utsatta på grund av hög arbetslöshet, högt ohälsotal, lägre inkomstnivåer samt en lägre utbildningsnivå. Problematiken förstärks ytterligare då de inomregionala skillnaderna varit oföränderliga under en längre tid samt att dessa områden har en högre andel utrikes födda vilket förstärker segregationen.

Många saknar gymnasial och eftergymnasial utbildning. Avsaknaden av utbildning hos vissa grupper medför en ökad polarisering mellan invånarna i regionen. Det är även tydligt att personer som saknar gymnasial och eftergymnasial utbildning är den grupp som har det svårast att ta sig ut på arbetsmarknaden, vilket leder till utanförskap för denna grupp.

Långtidsarbetslösa minskar ej trots god konjunktur. Trots den goda konjunkturen finns risk att de långtidsarbetslösa inte minskar, vilket riskerar leda till att gruppen långtidsarbetslösa permanentas i utanförskap.

Tillväxten i vissa branscher hotas på grund av arbetskraftsbrist och svårigheter att hitta rätt kompetens. Stora pensionsavgångar framöver kommer leda till brist på personal, vilket kan hämma tillväxten i regionen. Det finns också en obalans mellan efterfrågan och utbud av kompetenser och branscher vilket hotar tillväxten inom vissa branscher.

3.3 Utbud av arbetskraft och inomregionala skillnader

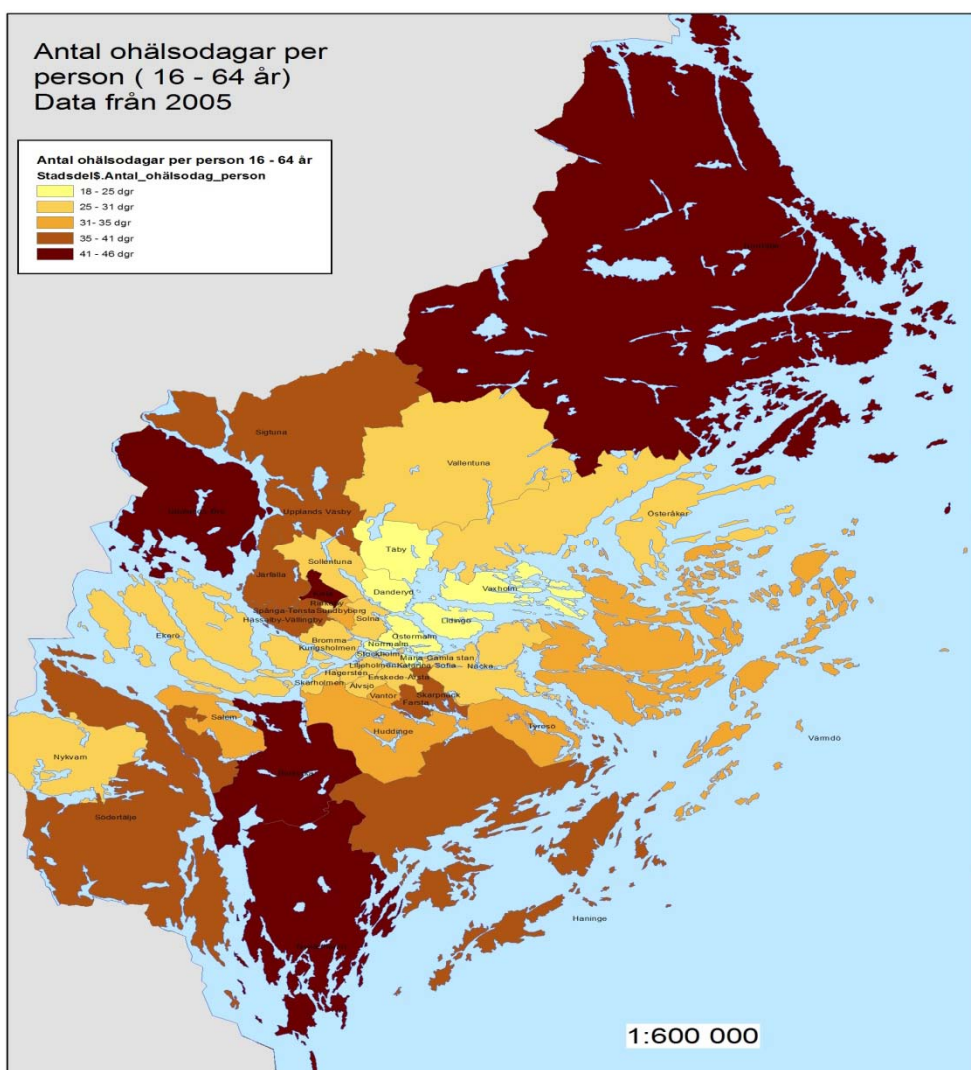
Utbudet av arbetskraft visar ett enhetligt mönster vad gäller de inomregionala skillnaderna.² I stor utsträckning är det samma kommuner och stadsdelar som är utsatta, oavsett vilken variabel (inkomstnivå, förvärvsintensitet, arbetslöshet, utbildningsnivå och ohälsa) som granskningen avser. Det är på ett motsvarande sätt en annan grupp med kommuner och stadsdelar som genomgående har goda värden för de granskade variablerna. För att exemplifiera den fullständiga analysen presenteras en karta som visar ohälsotalen i Stockholmsregionen (kommuner och stadsdelar), kartan ger en generell bild av utsatta respektive mindre utsatta områden.³ Kommuner och stadsdelar som sticker ut såsom utsatta är framförallt Rinkeby-Kista och Skärholmen, samt Botkyrka kommun. Därutöver har även Norrtälje och Haninge ofta låga värden. Bland områden med goda värden återfinns Danderyd, Lidingö och Täby, samt stadsdelarna i centrala Stockholm och Bromma. Dessutom har Vaxholm och Ekerö genomgående goda värden.

² De inomregionala skillnaderna har studerats för kommuner och stadsdelar (Stockholms stad)

³ Se övriga kartor i den fullständiga rapporten

Högst ohälsotal bland Stockholms kommuner för år 2006 har Norrtälje, Botkyrka, Nynäshamn och Upplands-Bro, medan Danderyd, Lidingö och Täby har lägst ohälsotal.⁴ De regionala skillnaderna inom regionens kommuner är dock påtagliga. I Stockholms olika stadsdelar varierar ohälsotalet stort mellan 54 dagar i Rinkeby (åtföljt av Skärholmen och Kista) till 21 dagar på Östermalm (åtföljt av övriga centrala Stockholm).

Andelen förtidspensionerade kvinnor har ökat stadigt i alla Stockholms kommuner sedan år 2000. Högst andel förtidspensionerade kvinnor finns i Norrtälje, Botkyrka, Nynäshamn och Haninge. Lägst andel finns i Danderyd, återföljt av Vaxholm, Lidingö, Nacka och Täby. Den största ökningen av förtidspensionärer finns i Upplands-Bro och Norrtälje och det är bland kvinnor den stora ökningen har skett. Kvinnor är sedan länge över-representerade bland de sjukskrivna och står för två tredjedelar av alla sjukfall, men även bland förtidspensionärer är kvinnor överrepresenterade.

⁴ Räcker arbetskraften?, 2006, RTK , tabell s. 17

Karta 3.1 Andel ohälsodagar per person i Stockholm 2005.⁵

Den etniska sammansättningen av befolkningen varierar betydligt i regionen. Andelen utrikes födda varierar från mellan 53,1 % i Rinkeby-Kista, 42 % i Skärholmen och 34,5 % i Botkyrka kommun, till 8,5 % i Vaxholm, Ekerö och Norrtälje kommun (att jämföra med riksgenomsnittet på 12,5 %).⁶ Genomgående har kommuner och stadsdelar med en stor andel invånare med utomnordiskt ursprung, högre ohälsa, större arbetslöshet, samt lägre förvärvsintensitet, utbildning och inkomst, jämfört med områden med liten andel personer med utomnordiskt ursprung (Norrtälje framstår dock som ett undantag).

Skillnaderna i medelinkomst per år är stora i regionen och varierar från under 180 000 kr i Rinkeby-Kista till över 330 000 kr i Danderyd och på Lidingö. Kvinnor har genomgående lägre medelinkomst än männen. Störst inkomstskillnader mellan könen står att finna i Danderyd och på Östermalm, d v s i områden med en hög genomsnittlig årsinkomst.

Lägst förvärvsfrekvens har Botkyrka och Södertälje kommun, samt Rinkeby. Hög förvärvsfrekvens har Nykvarn och Vaxholms kommun, samt stadsdelarna i centrala Stockholm och Bromma. Förvärvsintensiteten är framförallt låg bland personer födda utanför Sverige och EU, men även för personer födda i EU, men utanför Norden. I kommuner med hög andel utrikes födda och utländska medborgare har även svenskfödda en lägre förvärvsintensitet.⁷ Skillnaderna i förvärvsintensitet bland utrikes födda är stora mellan olika stadsdelar i Stockholms stad. I områden med en hög andel utrikes födda är förvärvsintensiteten bland utrikes födda lägre än i stadsdelar med en stor andel inhemsk befolkning. Generellt är skillnaderna i förvärvsintensitet små mellan könen.

Arbetslösheten har minskat stadigt och denna trend bedöms komma att fortsätta under närmaste tiden för att sen plana ut under år 2008. Alla grupper har gynnats, men i olika grad. Störst minskning i arbetslösheten har skett i områden med lägre arbetslöshet än genomsnittet. De som har haft det svårast att ta sig ut på arbetsmarknaden är personer med funktionshinder, 55-64-åringar, personer med förgymnasial utbildning, samt utrikes födda.⁸ I samtliga kommuner lider utrikes födda av högre arbetslöshet än befolkningen i helhet. Utrikes födda utgör 23 % av länets befolkning, 16-64 år, men bland de inskrivna på arbetsförmedlingen uppgår de till 43 %. Ungdomar har dock generellt fått det lättare.

Låg arbetslöshet har Vaxholm, Ekerö och Nykvarn kommun, samt stadsdelarna Norrmalm, Östermalm och Kungsholmen i Stockholm. Hög arbetslöshet har Botkyrka och Södertälje kommun, samt Skärholmen, Kista, Rinkeby och Vantör. Polariseringen mellan dem med, respektive utan, gymnasieutbildning ökar. Detta mönster blir tydligt när man tittar på ungdoms-, samt långtidsarbetslöshet, där personer med enbart förgymnasial utbildning är överrepresenterade. Positivt är dock är ungdomsarbetslösheten är lägre i Stockholm än i riket. Lägst andel arbetslösa ungdomar har Danderyd (1,3 %), Lidingö (1,4 %) och Ekerö kommun (1,5 %), samt Östermalm (1,0 %) och Norrmalm (1,4 %).

⁵ RTK, 2007 (karta 2.6.1 i den fullständiga rapporten)

⁶ ”På tal om kvinnor och män, Länsstyrelsen Stockholm 2007, s. 5.

⁷ Årsstatistik för Stockholms län och landsting 2007, RTK, tabell 15.12 s. 318-319

⁸ Arbetsökande i stadsdelsområden 2006, Statistik om Stockholm, USK 2006: s.1

Högst andel arbetslösa ungdomar återfinns i Botkyrka (6,2 %), Upplands-Väsby (6,1 %) och Haninge kommun (6,0 %),⁹ samt i stadsdelarna Skärholmen, Kista och Hässelby-Vällingby. Den högsta arbetslöshetsciffran bland ungdomar i åldersgruppen 18-24 år har utrikes födda (4,4 %), och högst siffra inom denna kategori finns i Hässelby-Vällingby (5,9 %). För utrikes födda anges viktade värden i förhållande till hela gruppen ungdomar.

Utbildningsnivån är generellt hög i Stockholm. Samtidigt lämnar en stor andel ungdomar gymnasiet utan fullständiga betyg och skillnaden mellan kommunerna i Stockholm är stor. Sundbyberg och Haninge har tillsammans med Botkyrka och Södertälje högst andel elever som ej uppnått målen i ett eller flera ämnen i grundskolan år 2005. Danderyd och Lidingö ligger bäst till, åtföljt av Täby och Vaxholm.

Danderyd och Lidingö har 51-59 % med eftergymnasial utbildning, och ligger därmed bäst till bland Stockholms kommuner (åtföljt av Täby, Solna, Stockholm, Nacka, Sollentuna och Vaxholm). Lägst andel med eftergymnasial utbildning finns i Norrtälje (30,9 %), Haninge (22,8 %) och Nynäshamn (22,7 %).¹⁰

Utsatta områden och målgrupper för Socialfondsarbetet

Redovisningen av inomregionala skillnader på kommun- och stadsdelsnivå innebär att de skillnader som finns mellan olika bostadsområden inom kommuner och stadsdelar inte blir synliga. Det finns betydande skillnader mellan olika bostadsområden i regionen och enligt storstadsdelegationen finns det 16 utsatta stadsdelar i Stockholmsregionen. Ett exempel på detta är Tensta, som tillsammans med Spånga utgör en stadsdel. Redovisning på stadsdelsnivå innebär att den utsatthet som finns i Tensta riskerar att inte bli synlig. Ett annat exempel är Botkyrka kommun där områdena Alby, Fittja och Hallunda/Norsborg är de delar av kommunen som är särskilt utsatta. Något som inte blir synligt när granskning och redovisning sker på kommunnivå. Jämte dessa 16 stadsdelar/områden i regionen kan det för varje kommun finnas anledning att granska skillnader mellan olika kommuner/stadsdelar och bostadsområden. På så sätt erhålles en mer nyanserad bild av arbetskraftsutbudet i regionen som en grund för prioritering och inriktning av den regionala planen.

⁹ Siffror från Ekonomifakta, fakta och statistik, siffror från 2006, www.ekonomifakta.se

¹⁰ Årsstatistik för Stockholms län och landsting, 2007, RTK, tabell 21.2: s. 389

Figur 3.2 Stadsdelar i Stockholms län som ingår i storstadsdelegationens utvecklingsavtal¹¹

Redovisningen av arbetskraftsutbudet har främst haft fokus på inomregionala skillnader. Granskningen ger också en bild av nuläge och förutsättningar vad gäller prioriterade målgrupper för Socialfondens arbete. Tabellen nedan summerar utbudsanalysen för Socialfondens målgrupper.

Målgrupp	Sammanfattande kommentarer
Utrikes födda	Utrikes födda märker sist av uppgången på arbetsmarknaden och har högre arbetslöshet än genomsnittsbefolkningen. Personer födda i Afrika har svårast att ta sig in på arbetsmarknaden. Stora inomregionala skillnader, där invandrartäta kommuner och stadsdelar har högre arbetslöshet, lägre medelinkomster, lägre förvärvsinkomst, lägre utbildningsgrad och högre ohälsotal än övriga områden. Inkomstgapet mellan utrikes födda män och kvinnor är dock lägre än gapet mellan inrikes födda män och kvinnor, men skillnaderna mellan inrikes och utrikes födda kvinnor större än i riket totalt. Lägst inkomst bland alla målgrupper har alltså utrikes födda kvinnor.
Kvinnor	Kvinnor tjänar betydligt mindre än män, men har genomgående högre utbildning i samtliga kommuner i länet. Kvinnor upptar vidare en större andel av utbildningsplatserna på universitet och högskolor än männen. De flesta utbildningarna på gymnasiet har jämn könsfördelning, förutom teknik, el, fordon (minoritet), omvårdnad, samt barn och fritid (majoritet). Arbetsmarknaden i länet är i stor utsträckning könssegregerad och domineras för kvinnorna av vård och omsorg. Det är färre kvinnor än män som är arbetslösa, men fler kvinnor än män arbetar deltid. Samtidigt gynnas kvinnor i mindre grad än män av sista tidens ekonomiska uppsving på arbetsmarknaden. Det beror på att kvinnor till större del än män arbetar i branscher, vilka inte gynnas i lika stor grad av sista tidens konjunkturuppgång. Kvinnor har högre ohälsotal än män, samt har längre sjukskrivningsperioder. De inomregionala skillnaderna är dock stora mellan olika kommuner och stadsdelar.
Unga	Har fått det lättare på arbetsmarknaden, men utrikes födda ungdomar märker inte av konjunkturuppgången på samma sätt som inrikes födda. Polariseringen mellan dem med och utan gymnasieutbildning ökar och andelen ungdomar som lämnar gymnasiet utan att leva upp till kunskapskraven i skolan är hög i flera av länets kommuner och ligger på många håll över riksnittet. Stora inomregionala skillnaderna vad gäller studieresultat och arbetslöshet. Ungdomar i kommuner och stadsdelar med låga inkomster, höga ohälsotal och en stor andel utrikes födda invånare, uppvisat högre arbetslöshet och sämre studieresultat än kommuner och stadsdelar med höga inkomstnivåer och en g hög utbildningsgrad hos befolkningen generellt. Ohälsan är hög bland unga speciellt bland unga kvinnor.
Funktionshindrade	Andelen arbetslösa funktionshindrade har minskat. Dock är funktionshindrade en av de grupper vilken haft det svårast att ta sig ut på arbetsmarknaden och minskningen har varit mindre än i andra sökande grupper. Funktionshindrade har stora skillnader i sysselsättningsgrad beroende på arbetsförmåga. Data och statistik har endast i begränsad utsträckning funnits tillgänglig för utbudsanalysen. Bristen på underlag försvårar inriktning av insatser för funktionshindrade, vilket motiverar satsningar på att få ett bättre kunskapsunderlag kring de funktionshindrades situation på arbetsmarknaden i regionen.
Långtidsarbetslösa	Regionen har lägre andel långtidsarbetslösa än riket, men antalet har ökat, samtidigt som det minskat i övriga landet och bland de övriga målgrupperna. Stora inomregionala skillnader mellan kommuner och stadsdelar föreligger. Bland de långtidsarbetslösa är personer med enbart förgymnasial utbildning klart överrepresenterade. Andra grupper som utgör en hög andel inom gruppen är äldre personer och utrikes födda.

¹¹ Källa; Storstadsdelegationens årsrapport 2006

3.4 Efterfrågan på arbetskraft

Näringslivsstruktur och efterfrågan på arbetskraft samt

sysselsättningsutveckling i regionen

Utmärkande för Stockholm vid en jämförelse med riket är att uppdragssektorn och tjänsteverksamheter dominerar bland de största näringslivsgrenarna. Vidare hör konsultverksamhet avseende företags organisation, information m.m. samt bygg- och annan teknisk konsultverksamhet till de större näringsgrenarna i Stockholmsregionen.

De branscher där sysselsättningen har ökat mest i regionen 1997- 2005 är inom olika typer av företagstjänster. Sysselsättningsminskningen sker främst inom olika typer av tillverkningsindustri. Något som skall ställas mot att såväl de största branscherna som sysselsättningsökningen i regionen främst har kommit inom olika typer av tjänste- och serviceverksamhet.

Näringslivsstrukturen fördelat på kön visar på en segregerad arbetsmarknad mellan kvinnor och män i regionen. Kvinnors arbetsmarknad domineras av hälso- och sjukvård och arbetsmarknaden för kvinnor i regionen liknar i stort arbetsmarknaden för kvinnor i riket. Undantaget är andra företagstjänster som har en större andel kvinnor i Stockholmsregionen jämfört med övriga landet. Ingen bransch är dock lika dominerande hos männen som hälso- och sjukvård är hos kvinnorna, vilket medför att männen har en mer diversifierad arbetsmarknad. Männen arbetsmarknad skiljer sig också från arbetsmarknaden för männen i riket som helhet med en betoning på bland annat företagstjänster.

Tabell 5.1 Branscher i Stockholmsregionen som ökat mest 1997-2005 fördelat på män och kvinnor

Kvinnor	Män
1. Hälso- och sjukvård, sociala tjänster, veterinärverksamhet	1. Andra företagstjänster
2. Andra företagstjänster	2. Databehandlingsverksamhet m.m
3. Utbildning	3. Byggverksamhet
4. Detaljhandel ej med motorfordon	4. Hälso- och sjukvård, sociala tjänster, veterinärverksamhet
5. Offentlig förvaltning och försvar; obl socialförsäkring	5. Utbildning
6. Databehandlingsverksamhet m.m	6. Detaljhandel ej med motorfordon
7. Rekreations-, kultur- och sportverksamhet	7. Rekreations-, kultur- och sportverksamhet
8. Annan serviceverksamhet	8. Hotell- och restaurangverksamhet
9. Stödtjänster till finansiell verksamhet	9. Landtransport, transport i rörsystem
10. Hotell- och restaurangverksamhet	10. Handel och service med motorfordon

Källa: SCB, sammanställt av Intersecta

Sysselsättningsutvecklingen i Stockholmsregionen 1997- 2005 visar att sysselsättningen ökar inom olika näringsgrenar för kvinnor och män. Kvinnornas sysselsättningsökning är främst koncentrerad till hälso- och sjukvård och utbildning. För männen ökar sysselsättningen främst inom företagstjänster och data. Sysselsättningen för kvinnor har ökat mest inom de näringslivsgrenar som redan sysselsätter flest kvinnor i regionen, något som förstärker etablerade mönster där männens arbetsmarknad är mer diversifierad än kvinnornas.¹² Ser vi till sysselsättningsminskningen för olika branscher i regionen så sker denna för både kvinnor och män främst inom tillverkningsindustrin

Företagandet

Vad gäller kvinnor och mäns företagande råder fortfarande tydliga skillnader vad gäller vilka branscher som domineras av företagare som är kvinnor respektive män.

Tabell 3.2.1 SNI-koder med störst andel företagande kvinnor och män i Stockholms län

Kvinnor	Andel Företagande	Antal företagande	Män	Andel företagande	Antal Företagande
Dagbarnvård	97	470	Måleriarbeten	98	1240
Hudvård	92	500	Taxitrafik	97	2100
Hårvård	81	2070	Byggnads- snickeriarbeten	97	1040

Källa: Fakta om företagande kvinnor och män i Stockholm-Mälardalenregionen, Intersecta

Ser vi däremot till de branscher med högst tillväxt i företagande är bilden inte lika könsmissigt segregerad. Två av de tre snabbast växande företagsbranscherna – konstnärlig, litterär och artistisk verksamhet samt konsultverksamhet avseende företagsorganisation, information med mera – är de samma för båda könen.¹³

Nyföretagandet för både kvinnor och män i regionen ligger på en hög nivå vid en jämförelse med riket. I internationell jämförelse så ligger dock regionen efter.¹⁴ Under perioden 2000–2004 låg nyföretagandet i Stockholmregionen per invånare 65 procent högre än i riket. I regionen startades 14 400 nya företag år 2005. Kvinnors företagande ökar i Stockholm – under 2004 och 2005 har kvinnornas andel av nyregistrerade företag ökat till först 34 procent och sedan 35 procent efter att ha legat konstant 2001-2003.¹⁵

En stor andel av företagarna i Stockholmsregionen är på väg att pensioneras inom de närmaste åren. Den totala andelen företagare i regionen som är 55+ uppgår till 35,9%.¹⁶ Detta innebär att drygt 1/3 av länets företagare kan komma att pensioneras och lämna sina företag under den kommande 10-årsperioden vilket öppnar för en omfattande generationsväxling av företag. En studie genomförd av Företagarna visar att trots att en dryg tredjedel av de under 30 år helst skulle vilja vara företagare är bara knappa

¹² Hälso- och sjukvård sysselsatte 2005 202 910 kvinnor och är den största näringsgrenen för kvinnor i Stockholm- Mälardalenregionen, ingen näringslivsgren är lika stor för männens del. Framsyn Stockholm-Mälardalenregionen – omvandling 1997- 2005, s 5f.

¹³ Fakta om företagande kvinnor och män i Stockholm-Mälardalenregionen, Intersecta

¹⁴ Förslag till regional jämställdhets strategi 2007-2013 Stockholms län, s. 41

¹⁵ Förslag till regional jämställdhets strategi 2007-2013 Stockholms län, s. 41

¹⁶ Generationsskiftet – Lägesbeskrivning 2007. Företagarnas rapport utgår från 11 branscher var av en jämförelse av andelen 55+ gjorts län för län.

14 procent av företagarna under 35 år. Allt för få yngre väljer att bli företagare och många företag riskerar därmed att gå förlorade.¹⁷

Efterfrågan på arbetskraft och kompetens

En viktig förutsättning för arbetskraftsförsörjningen i regionen är möjligheterna att matcha företagets behov av kompetens och arbetskraft. En ambition har varit att ge en bild av efterfrågan på kompetens och arbetskraft för hela strukturfondsperioden fram till 2013. De prognoser och analyser av efterfrågan på arbetskraft och kompetens som finns täcker dock inte hela strukturfondsperioden fram till 2013 utan har fokus på de närmaste åren. Därför bör programmet kontinuerligt uppdatera sina prognoser och bedömningar vad gäller efterfrågan på kompetens och arbetskraft och på ett flexibelt sätt anpassa genomförandet till de förändringar i efterfrågan som uppstår.

Positiv konjunkturutveckling ökar efterfrågan på kompetens det närmaste året¹⁸

Företagen i regionen gör generellt en mycket positiv bedömning av utvecklingen i branschen den närmaste framtiden. Flertalet branscher förutspår en god konjunktur-utveckling och redovisar planer på expansion och rekrytering av personal. Den goda ekonomiska konjunkturen bidrar till ökade krav på ett högre kapacitetsutnyttjande hos företagen och skapar därmed ett ökat rekryteringsbehov. Något som på sikt kan innebära ökade svårigheter att hitta rätt personal, vilket kan hämma tillväxten och utvecklingen i branschen.¹⁹ I främst två branscher, uppdragsverksamhet samt industri, framhålls arbetskraftsbrist som en viktig konjunktur- och tillväxthämmande faktor.

De prognoser och analyser som finns, visar att det kommer att skapas arbetstillfällen i samtliga branscher. Vissa branscher förutspår dock en mer positiv utveckling än andra. Antalsmässigt väntas den största sysselsättningsökningen ske inom den redan stora finans- och uppdragssektorn. Konsumenternas köpkraft ökar och detta gynnar utvecklingen av personliga och kulturella tjänster, som förväntas få den största relativa sysselsättningsökningen. Handel är en annan bransch som förutspås en stabilt växande sysselsättning. Inom byggbranschen stabiliseras en redan hög nivå och branschen väntas öka i lugnare takt än tidigare. En mer försiktig sysselsättningstillväxt väntas i offentlig sektor och i industrin.²⁰ Vidare är det främst de mindre arbetsställena som väntas stå för sysselsättningsökningen.

En ökad IT-användning påverkar branscherna på olika sätt, och medför bland annat rationaliseringar med åtföljande minskning av personalbehov i vissa branscher, medan det skapar nya arbetstillfällen i andra. Kommande pensionsavgångar påverkar branscherna olika, och väntas skapa störst behov av arbetskraft inom vård/omsorg och pedagogik.

¹⁷ Regionalt strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning i Stockholm 2007– 2013, s. 33

¹⁸ Denna del av nulägesanalysen bygger på Länsarbetsnämndens indelning i 8 huvudbranscher, bygg, finans, uppdragssektorn, personliga och kulturella tjänster/Hotell- och restaurang och kultur, offentlig verksamhet (vård- och omsorg/pedagogik och offentlig förvaltning), transport/kommunikation, handel och industri.

¹⁹ Prognos arbetsmarknad Stockholm 2007-2008, s. 2-4, passim; Stockholms handelskammarens Stockholmsbarometer för kvartal 1 2007, s. 1 f.

²⁰ Prognos arbetsmarknad Stockholm 2007-2008, s. 2-4, passim; Stockholms handelskammarens Stockholmsbarometer för kvartal 1 2007, s. 1 f.

Nya politiska beslut förväntas också verka som faktorer bakom ett ökat behov inom uppdragsverksamhet (bidrag för hushållsnära tjänster) och hotell/restaurang/kultur (reduktion av arbetsgivaravgift). I vissa branscher (främst tillverkningsindustrin) dämpas efterfrågan på arbetskraft av en fortgående rationalisering av produktionsprocesser, även under högkonjunktur.

Efterfrågan på kompetens, utbildning och särskilda krav

Sett till helheten är behovsbilden mycket varierande, vilket i sig inte hindrar att gemensamma metoder kan användas för att tillgodose behoven i olika branscher. I främst två branscher, byggbranschen och handel, efterfrågas chefskunskap. Överlag efterfrågas personal med yrkeserfarenhet, detta då nyutbildade ofta anses sakna nödvändig praktisk kunskap. En majoritet av branscherna efterfrågar marknadsanpassade utbildningar som inte främst är teoretiskt inriktade samt vidareutbildning av befintlig personal. Erfarenhet från andra branscher än den egna efterfrågas främst av handel. Vidare efterfrågas olika insatser för att underlätta rekrytering och matchning av företagets behov med utbudet av kompetens.

3.5 Erfarenheter att ta till vara

Erfarenheter från Växtkraft Mål 3, Socialfonden

Växtkraft Mål 3 programmet har varit föremål för två nationella utvärderingar, dels en halvtidsutvärdering 2003 och dels en slututvärdering 2005. Därutöver finns ett stort antal större utvärderingar på insatsnivå, tematiska utvärderingar, projektutvärderingar, läges- och slutrapporter. Materialet som står till förfogande är omfattande och täcker en mångfald av målgrupper, inriktningar och metoder. I Stockholmsregionen har över 7 000 projekt bedrivits inom nuvarande programperiod. Växtkraft Mål 3 har två inriktningar. Den första, den stora delen omfattar analys och kompetensutveckling i företag och organisationer. Projektverksamheten har bedrivits av enskilda företag eller företag i grupp, solo- mikro- eller småföretag, bransch eller intresseorganisation, kommuner och landstinget. Arbetet har haft ett starkt underifrånperspektiv. Anställda från alla slags företag och organisationer på hela arbetsmarknaden har tagit del av programmet. Totalt har ca 200 000 personer deltagit i analys av kompetensutvecklingsbehov. Personer som deltagit i kompetensutveckling uppgår till över 100 000.

Den andra, den mindre delen har omfattat i huvudsak de som stod utanför arbetsmarknaden samt möjlighet att bedriva jämställdhetsprojekt. Dessa projekt har mobiliserat krafter och aktörer inom verksamheter, vars tjänster vanligtvis är skattefinansierat av offentliga aktörer. Nya gränssnitt har skapats mellan privat, offentlig och ideell sektor.

Växtkraft Mål 3 har också bidragit till etablerandet av plattformar för jämställdhet och för social ekonomi/lokal utveckling. I arbetet med jämställdhet har denna fråga integrerats i Regionala tillväxtprogrammets olika insatsområden. Plattformen har också varit "paraply" för flera andra projekt inom jämställdhetsområdet till exempel Bo jämt, hur boende planeras, Jämställda kommunikationer, hur kvinnor och män använder allmänna transportmedel, Certifierad jämställdhetsutbildning inom landstinget, Från bidrag till lån, finansiering till företag.

En regional strategi för jämställdheten i Stockholms län har skapats som ligger till grund för det fortsatta arbetet med jämställdheten i länet. Arbetet har vidare resulterat i en regional strategi för entreprenörskap med stark betoning på att ge stöd och stimulans för ett mer aktivt främjande av nyföretagande och entreprenörskap.

Insatsen jobbtrotation – personer som är arbetslösa får vikariat under den tid som den ordinarie är på utbildning resulterade i att ca 600 personer kom ut på arbetsmarknaden igen efter en längre tids uppföljning. Flertalet av dessa har sedan kunna fortsätta sin anställning efter det att jobbtrotationen avslutats.

Ett 50-tal projekt har bedrivits för arbetslösa, främst inskrivna på arbetsförmedlingarna. De största satsningarna som genomförts har handlat om

- metoder för effektivisering av arbetet inom utvecklingsgarantin för långtidsarbetslösa, inskrivna på arbetsförmedlingen,
- skapandet av en modern lärlingsutbildning,
- ungdomar i utanförskap,
- effektivisering av svenska för invandrare genom yrkesinriktade språkprogram.
- äldres situation på arbetsmarknaden
- metoder för validering av tyst kunskap
- utvidgning av kulturarbetarnas arbetsmarknad.

Matchningsprogram där efterfrågan av arbetskraft har parats ihop med utbudet. De arbetssökande har fått kompletterande utbildning som stöd för sin etablering på marknaden. I projektet Spira har polisen i Södertälje medvetet satsat på att rekrytera icke svenskar till polisycket. Resultatet är framgångsrikt och det planeras satsningar av liknande slag i länet som ett direkt resultat av pilotprojektet i Södertälje.

Erfarenheter från Equal Socialfonden

Equal har i likhet med Växtkraft Mål 3 varit föremål för en halvtidsutvärdering 2003 och en slututvärdering 2005. Dessutom finns utvärderingar och slutrapporter från samtliga Equalprojekt. Equal har starkt fokus på utanförskap. Programmet har verkat för att människor som står utanför arbetslivet skall inkluderas och för att människor inte skall slås ut från arbetslivet. Equal skiljer sig från Växtkraft Mål 3 genom att det är ett betydligt mindre program. Equal är ett nationellt program och har förfogat över knappt hälften av de medel som Stockholmsregionen förfogat över i Växtkraft Mål 3. I Equal fanns också större utrymme för att experimentera med nya arbetsformer och metoder. Transnationellt arbete har obligatoriskt ingått i Equal. Det har i många fall inneburit ett värdefullt tillskott och givit nya infallsvinklar i arbetet. Under innevarande programperiod har det bedrivits 70 stora projekt. Det har dessutom genomförts ett femtiotal spridningsprojekt för att ytterligare förstärka möjligheterna till spridning och påverka.

Inom Equal har aktörer från offentlig, privat och ideell sektor med intresse för frågorna gått samman i s.k. utvecklingspartnerskap. Erfarenheter visar att en sådan arbetsform har många fördelar. T.ex. har spridning och påverkan underlättats genom att flera aktörer förankrade i egna organisationer samarbetat inom ett gemensamt intresseområde.

Flera utvecklingspartnerskap har med framgång startat kooperativ tillsammans med kvinnor och män som länge stått utanför arbetslivet. Det har inneburit att dessa nu är helt eller delvis självförsörjande. Några utvecklingspartnerskap har arbetat med likabehandling vilket inneburit att företag och organisationer nu arbetar med nya rekryteringsmetoder.

Arbetet inom Tema Asyl har visat på fördelarna med att separera omhändertagandet av dem som väntar på asylbeslut med själva asylprövningen. Vidare har hälsoaspekter för asylsökande och flyktingar belysts. Det har lett till att det utbildats och anställts ett antal hälsoinformatörer som en länk mellan svensk sjukvård och asylsökande/ nyanlända. Jämställdhet-Göra-Lära, JGL, en utbildning i jämställdhet har tagits fram av ett utvecklingspartnerskap. Denna utbildning ingår numera i Försvarshögskolans utbud I det transnationella arbetet har projekt inom den sociala ekonomin haft ett fruktbart utbyte med Italien där man kommit längre inom detta område. Ett koncept där funktionshindrade driver hotell har "importerats".

Lärdomar

På policynivå har det skett en perspektivförskjutning. Kvinnors, ungas och äldres situation på arbetsmarknaden har synliggjorts. De relativt stora satsningar som gjorts med socialfonden har visat påtagliga resultat för individer och påverkat välfärds-systemen genom ökat samarbete tvärssektoriellt mellan offentlig, privat och ideell sektor. Nätverk mellan tjänstemän inom olika sektorer har etablerats. Fler och nya aktörer har kommit in på banan och kunnat erbjuda sina tjänster. En ökad kunskap om länders olika system har skapats som i sig minskar avståndet mellan länder och olika kulturer.

Mycket av den kunskap och de erfarenheter som kommit fram i den stora mängden socialfondsprojekt har fått uppmärksamhet i media, varit föremål för lärande seminarier och annat erfarenhetsutbyte. Därigenom har denna kunskap dokumenterats och strukturerats och kunnat påverka den ordinarie verksamheten, utanför den organisation eller enhet där projektet har genomförts.

Genom att ordna projekten i en tematisk struktur eller plattform kan erfarenhetsöverföring och nätverks- och utvecklingsarbete underlättas. Inom Equalprogrammet har särskilda temagrupper inrättats för att ta tillvara kunskap från projekten och förstärka spridning och påverkan. Inom följande områden har temagrupper inrättats; Asyl och integration, Fritt fram (om sexuell läggning), Företagens samhällsansvar, Nya vägar till arbetsmarknaden (om myndighetssamverkan), Jämställdhet, Lärande, Partnerskap (som form för utvecklingsarbete) och Socialt företagande.

Därmed har det skapats möjligheter till nätverkssamarbete och samordnade insatser, vilka kan verka som kunskapsplattformar, eller "noder", för system- och policypåverkan. Detta förutsätter dock ett tematiskt tänkande redan i planeringsstadiet av ett projekt samt i genomförandet av verksamheten.

Andra program och satsningar

Förutom Växtkraft mål 3 och Equal är det viktigt att ta tillvara på tidigare erfarenheter och lärdomar från andra program och satsningar. Ett par exempel på andra satsningar är regeringens storstadssatsning samt Stockholm stads kompetensfond.

4. GENOMFÖRANDE OCH PRIORITERINGAR

Socialfondens insatser ska i allt väsentligt stödja genomförandet av Lissabonstrategin. Fokus ska vara på behovet av en större social sammanhållning och ett större socialt sammanhang. På nationell nivå ska insatserna bidra till att målen i nationellt strukturfondsprogram (ESF) för regional konkurrenskraft och sysselsättning i Sverige 2007- 2013 nås. Detta kräver i sin tur avgränsning, prioritering och koncentration av insatser till områden där behoven är som störst och resultaten av insatser förväntas ge störst nytta. Detta uttrycks i de regionala planerna för programmet.

4.1 Nationellt strukturfondsprogram (ESF) för regional konkurrenskraft och sysselsättning i Sverige (i fortsättningen benämnt det nationella Socialfondsprogrammet)

Det nationella Socialfondsprogrammet har två programområden;

Programområde 1 - Kompetensutveckling (PO1) som vänder sig till anställda.

Programområde 2 - Ökat arbetskraftsutbud (PO2) som vänder sig till de som står utanför arbetsmarknaden.

4.1.1 Nationella riktlinjer

Det nationella Socialfondsprogrammet omfattar fyra riktlinjer för insatser som också gäller de regionala planerna;

- *främja sådan kompetensutveckling som säkerställer en omställning av redan sysselsatta så att de inte riskerar arbetslöshet på grund av att de inte har efterfrågad kompetens (PO1).*
- *förebygga och motverka diskriminering och utestängning på arbetsmarknaden (PO1).*
- *förebygga långtidssjukskrivningar och underlätta en återgång till arbete för personer som är eller har varit långtidssjukskrivna genom innovativa insatser (PO1 och PO2).*
- *underlätta för personer som står långt från arbetsmarknaden att träda in och stanna kvar på arbetsmarknaden genom otraditionella insatser (PO2).*

Övergripande mål för det nationella Socialfondsprogrammet enligt regeringens riktlinjer är "ökad tillväxt genom god kompetensförsörjning samt ett ökat arbetskraftsutbud". Adekvat kompetens i företag samt bättre integration i arbetslivet skall särskilt prioriteras, liksom ungas etablering på arbetsmarknaden. Inriktningen ska vara en god kompetensförsörjning och ett ökat arbetskraftsutbud.

Insatserna ska skapa mervärde genom att påverka och förbättra;

- enskilda individers och grupper situation i arbetslivet.
- företagens strategier, produktivitet och tillväxt genom tillvaratagande av adekvat kompetensutveckling.
- formella och informella rutiner och praxis på arbetsplatserna för utveckling samt tillvaratagande av befintlig kompetens och arbetskraftsutbudet.
- policy och idéutveckling inom berörda politikområden, strukturer och institutioner.

Socialfondens insatser har ett tydligt individfokus som är kopplat till arbete. Projektverksamheten ska direkt eller indirekt öka individens möjligheter att få och behålla ett arbete.

4.1.2 Nationella kriterier

I programmet förstärks de nationella riktlinjerna genom att ett antal nationella kriterier skall vara uppfyllda på program och projektnivå.

4.1.2.1. Nationella urvalskriterier

Jämställdhet

I enlighet med EU:s förordningar ska jämställdhet mellan kvinnor och män och integrering av ett jämställdhetsperspektiv främjas under de olika etapperna i Socialfondernas genomförande. Jämställdhet ska därför beaktas i alla Socialfondens projekt.

Funktionshinder

Åtgärder ska vidtas för att främja tillgänglighet för funktionshindrade under de olika etapperna i genomförandet av Socialfondens projekt. Tillgänglighet för personer med funktionshinder är ett av de kriterier som ska uppfyllas vid utformning av insatser. Tillgänglighet ska därför beaktas i alla Socialfondens projekt.

4.1.2.2 Fyra valbara nationella genomförandekriterier

Genomförandet av Socialfondsprogrammet skall ta hänsyn till olika nationella kriterier vid utlysningar. Alla dessa fyra behöver inte tillämpas vid varje utlysning av projektmedel. Ett eller flera kriterier skall väljas.

- Lärande miljöer
- Innovativ verksamhet
- Samverkan
- Strategiskt påverkansarbete

4.2 Stockholmsregionens regionala plan

Det övergripande målet för Socialfondsprogrammet i Stockholmsregionen är att med målgrupperna i centrum skapa ökad tillväxt genom god kompetensförsörjning och ett ökat arbetskraftsutbud.

4.2.1 Strategi för genomförande

Socialfondsmedel ska användas till utvecklingsarbete och får inte finansiera drift av ordinarie verksamhet. Socialfondens insatser ska skapa ett mervärde. Det faktum att förändringar av strukturen på arbetsmarknaden tar tid gör att det varken kan krävas eller ens förväntas snabba resultat. Erfarenheter visar att projektiden bör sträcka sig över en längre tid. Socialfondens insatser har ett tydligt individfokus som är kopplat till arbete. Det finns ett värde i att kvinnor och män från olika målgrupper deltar i samma projekt.

4.2.2 Urvalskriterier

Jämställdhet

Arbetsmarknaden i Stockholm är starkt könsuppdelad. Kvinnor har ofta högre utbildningsnivå, men generellt lägre yrkesbefattning och lägre lön. De tar större ansvar för oavlönat arbete i hemmet. Det innebär särskilda svårigheter för unga kvinnor att

förena familj och arbetsliv. Kvinnor är i större utsträckning långtidssjukskrivna, särskilt gäller det äldre utlandsfödda kvinnor. Stockholm har en hög andel kvinnliga företagare i nationell jämförelse men även företagandet är starkt könssegregerat.

Jämställdhetsintegrering ska vara det strategiska arbetssätt som genomgående används i samtliga projekt. Detta innebär att problem- och behovsanalyser i förprojekteringar och i genomförandet ska baseras på ett genomgående jämställdhetsperspektiv. Projektens övergripande målsättningar som emanerar ur de problem och behov som framkommit vid förprojektering ska ha ett införlivat jämställdhetsperspektiv.

Jämställdhetsintegrering säkrar att projektens innehåll leder till ökad jämställdhet i Stockholmsregionen. Detta ökar förutsättningarna för hållbar utveckling och tillväxt. Även projektens form kan kvalitetssäkras ur jämställdhetsperspektiv, exempelvis könssammansättning i projektledning och könssammansättning i projekten.

Funktionshinder

I Stockholm är ett stort antal personer med fysiska och psykiska funktionshinder utestängda från arbetslivet. Arbetslivet brister ofta i fysisk och psykisk tillgänglighet för funktionshindrade och i tillgång till information, kunskap och utbildning. Tillgänglighet är ett av flera medel för att nå ett öppet arbetsliv. Genom ökad kunskap och förändrade attityder på arbetsplatser kan kompetens och kunskap tas tillvara och fler bli delaktiga i arbetslivet. I gruppen funktionshinder finns olika typer av fysiska, psykiska och begåvningsmässiga begränsningar av funktionsförmågan. Kunskaper om tillgänglighet på arbetsplatser behöver öka.

I både förprojektering och genomförandefas ska det redogöras för hur projekten ska vidta åtgärder för att främja tillgänglighet för kvinnor och män med funktionshinder. Detta innefattar allt från hur projektets aktiviteter planeras och utformas, till kommunikation och genomförande, exempelvis val av lokaler.

4.2.3 Fyra valbara genomförandekriterier

Utöver urvalskriterierna funktionshinder och jämställdhet ska ett eller flera av de fyra nationella kriterierna nedan ingå i varje projekt, vilket eller vilka avgörs i varje utlysning.

– Lärande miljöer

För att lärande miljöer ska kunna utvecklas krävs ytterligare kunskaper om hur lärandet behöver förändras utifrån nya krav och förutsättningar. Att hitta former för hur det informella lärandet i vardagen och på arbetsplatsen kan tas tillvara och hur vi kan skapa förutsättningar för lärande för alla, är nödvändigt i dagens föränderliga arbetsliv. Individens förutsättningar och möjligheten att själv vara delaktig är en förutsättning för lärande. För ungdomar, vars behov skolan inte kan möta, behövs nya former för lärande.

– Innovativ verksamhet

Särskilt ska uppmärksamhet ägnas åt att främja innovativ verksamhet. Detta innebär möjligheter att pröva alternativa sätt att satsa på individens utveckling. Nya projekt kan utgå från resultat i tidigare genomförda socialfondsprojekt eller från andra erfarenheter och integrera tidigare med framgång prövade metoder, i syfte att vidareutveckla dessa. Detta kan ske t.ex. genom att metoder används i större skala eller att målgruppen förändras.

– Samverkan

Socialfondens insatser ska bidra till ökad samverkan mellan aktörer inom de områden och sektorer som berörs av programmets insatser. Samverkan mellan offentlig, privat och ideell sektor skapar förutsättningar för en ökad delaktighet, bättre matchning av utbud och efterfrågan samt ökade möjligheter att tillämpa och implementera erfarenheter och arbetssätt. Medverkande aktörer måste vara tydliga med sitt syfte att medverka och sina åtaganden.

– Strategiskt påverkansarbete

Insatser i socialfonden ska leda till strukturpåverkan genom att metoder och erfarenheter som gett goda resultat implementeras i ordinarie verksamhet efter projektet/satsningen. Det kan även innebära att verksamheten lever vidare av egen kraft på kommersiell basis. Tillämpning av resultat och erfarenheter i en större omfattning efter projektets/satsningens slut förutsätter att de aktörer och nyckelpersoner som beslutar över rådande system och strukturer engageras redan i förberedelsearbetet och att det utarbetas en plan för hur gjorda erfarenheter ska implementeras i ordinarie verksamhet.

4.2.4 Stora strategiska projekt - stora strategiska satsningar

Stockholmsregionens plan ska koncentreras till omfattande, strategiska satsningar som genomförs inom ramen för större, långsiktiga beslut. Detta går helt i linje med parternas erfarenheter från tidigare programperiod som präglats av en stor mängd mindre projekt. Färre och större beslut medför ökad möjlighet till påverkan och förändring, större möjligheter till en samlad utvärdering av insatserna och implementering av framgångsrika arbetssätt och metoder. De ger även bättre förutsättningar för samverkan mellan aktörer.

Stora strategiska satsningar innebär att relevanta aktörer från offentlig, frivillig och privat sektor tillsammans genomför projekt efter att ha identifierat och analyserat ett problemområde. Analysen och problemområdet skall både ha ett jämställdhetsperspektiv och ett tillgänglighetsperspektiv för funktionshindrade. Stora projekt ska innebära strategiska satsningar och bör innehålla flera delprojekt som ska vara klart definierade. I delprojekten kan goda idéer från olika aktörer tas tillvara. Delprojekten ska vart och ett bidra till att utveckla lösningar på det gemensamt identifierade problemområdet. Det ska göras på ett sätt som fungerar likvärdigt bra för kvinnor och män. Resurser för uppföljning, utvärdering och strategisk påverkan ska ingå i projektets verksamhet från start. En projektägare/stödmottagare ska finnas i varje projekt. Större strategiska satsningar förväntas höja kvaliteten på projekten och medverkar till att resultat och effekter av programmet påverkar både individer, system och strukturer. Det finns anledning att överväga möjligheten till transnationellt arbete i stora strategiska satsningar.

4.2.5 Samverkan

En nödvändig förutsättning för Socialfonden är att samarbete och samverkan etableras och fördjupas med länets aktörer. Programmet möjliggör också samverkan:

-mellan Kompetensförsörjning (PO 1) och Ökat arbetskraftsutbud (PO 2)

Kompetensförsörjning (PO1) kan stödja Ökat arbetskraftsutbud (PO 2) genom att t ex möjliggöra kompetensutveckling för likabehandling och antidiskriminering och genom utbildning för att förebygga sjukskrivningar. Det bidrar till ökade förutsättningar av inkludering av människor som är utestängda från arbetslivet, målgrupperna i PO 2. Genom tillvaratagande av kompetens hos kvinnor och män och genom utbildning för dessa inom PO 2 ökar arbetskraftsutbudet för företag och organisationer.

- med Regionalfonden (ERUF)

Genom samordning av utlysningar av medel från Socialfonden och Regionalfonden finns goda förutsättningar att skapa samverkan och synergier. Upp till 10% av budgeten för varje insatsområde får användas för att finansiera sådana insatser som faller inom ramen för Regionalfonden.

-med Regionalt utvecklingsprogram för Stockholm (RUF)

Det är viktigt att de stora strategiska satsningarna i Socialfonden synkroniseras med den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen.

- med andra regioner

Samarbete med andra regioner kan bli aktuellt under programperioden. Till exempel utgör Stockholmsregionen och region Östra Mellansverige en funktionell arbetsmarknadsregion och ett marknadsområde (Arbetsförmedlingen). Genom samordning kan insatser ge synergieffekter avseende arbetskraftsutbud och kompetensförsörjning.

- med andra storstadsregioner

Förutsättningar och utmaningar är likartade i andra storstadsregioner. Erfarenhetsutbyte kan gagna arbetet.

4.3 Programområde 1 – Kompetensförsörjning (PO1)

Programområde 1 vänder sig till dem som finns på arbetsmarknaden. Med detta avses de som stadigvarande finns på arbetsplatsen oavsett tjänstgöringsgrad och anställningsform.

4.3.1 Mål för programområde 1

Satsningarna ska bidra till att den europeiska sysselsättningsstrategins mål uppnås genom att fokusera på följande mål:

- kompetensutveckling som underlättar för sysselsatta kvinnor och män att utvecklas i takt med arbetslivets krav.
- ökade kunskaper i arbetslivet om hur diskriminering motverkas och likabehandling främjas.
- ökade kunskaper i arbetslivet om hur långtidssjukskrivningar kan förebyggas.

Målgruppen

Målgruppen är alla sysselsatta, såväl företagare som anställda, medarbetare som chefer inom privat, offentlig och ideell verksamhet.

Kvantifierade mål för Stockholmsregionen

- a. Minst 41 200 (200 000 hela landet) sysselsatta individer skall få del av kompetensutveckling.
- b. Minst 75 % av projekten med stöd från förprojekteringsfas skall gå vidare till genomförandefas.
- c. Minst 4 120 individer (20 000 hela landet) skall ha deltagit i projekt för att öka kunskapen om hur diskriminering kan motverkas och likabehandling främjas.
- d. Minst 4 120 individer (20 000 hela landet) skall ha deltagit i projekt för att förhindra långtidssjukskrivningar.

Regionens andel av det nationella programmet är 20,6 %

4.3.2 Regionala prioriteringar för kompetensutveckling

Satsningarna på kompetensutveckling ska bidra till Stockholmsregionens tillväxt, sysselsättning och entreprenörskap genom att fokusera på följande prioriteringar.

Förebygga långtidssjukskrivningar

Sjukskrivningarna i länet minskar men siffrorna är fortsatt höga och innebär höga kostnader för såväl samhälle som individ. Utmärkande områden är skola, vård och omsorg. Extra viktigt är att hitta förebyggande åtgärder för minskad utslagning bland unga kvinnor och även bland män. Ökade kunskaper om hur sjukskrivningar kan förebyggas behövs på många arbetsplatser. Speciella insatser, för att åstadkomma förändrade arbetsförhållanden i förebyggande syfte för personalgrupper vars arbete är fysiskt och psykiskt krävande behövs. Här kan förändring av arbetsorganisation vara adekvat. Det är viktigt att ta hänsyn till de anställdas hela livssituation.

Likabehandling i arbetslivet

Arbetslösheten är högre bland kvinnor och män med utländsk bakgrund i regionen. Utbildning och kunskapshöjande insatser på efterfrågesidan är viktiga redskap för att främja likabehandling och motverka diskriminering i arbetslivet. Diskrimineringsgrunderna är kön, ålder, sexuell läggning, etnicitet och funktionshinder. Det är här viktigt att nå ut till personer som i sitt arbete möter kvinnor och män som kan vara utsatta för diskriminering utifrån de olika diskrimineringsgrunderna. Det kan till exempel handla om insatser riktade till rekryterare eller tjänstemän som i sin myndighetsroll till exempel träffar personer med annan etnisk bakgrund. Det kan också vara insatser riktade till företrädare för branscher och privata arbetsplatser eller till fackliga representanter som kan sprida kunskap och påverka attityder.

Främja entreprenörskap

Analysen visar att Stockholms län i en internationell jämförelse har en låg andel nyföretagande. Vad gäller kvinnor och mäns företagande så finns det tydliga skillnader när det gäller vilka branscher som domineras av företagare som är kvinnor respektive män. Analysen visar också att inom en 10-årsperiod kan drygt 1/3 av länets företagare komma att pensioneras. Ett ökat entreprenörskap och företagande är en central faktor

för ökad tillväxt och sysselsättning i länet. Insatser för att främja entreprenörskap så att fler startar egna eller gemensamma företag alternativt tar över företag ska prioriteras.

Inom vård och omsorg är lågutbildade kvinnor och kvinnor med annan etnisk bakgrund starkt representerade. Många saknar formell utbildning och möjlighet att få befintliga kunskaper validerade. Deltidsarbete och därigenom minskat arbetskraftsutbud skall särskilt uppmärksammas. Utbildning och förberedelse för eget och gemensamt företagande behövs. Det finns även behov av utbildningsinsatser för att underlätta generationsskiftet i företag och entreprenörskapsutbildningar.

Kompetensutveckling i branscher

Stockholms län har ett diversifierat näringsliv. Den goda ekonomiska konjunkturen skapar ett högre kapacitetsutnyttjande hos företagen, och skapar ökade rekryteringsbehov. Något som på sikt kan innebära ökade svårigheter att hitta rätt personal, vilket kan hämma tillväxten och utvecklingen i vissa branscher.

För att säkerställa tillväxten och utvecklingen inom branscher och företag som står inför stora omstruktureringar kan kompetensutvecklingsinsatser behövas. Insatser kan även riktas mot branscher där bristen på kompetens och arbetskraft utgör ett hinder för företagets utveckling. Kraven på flexibilitet och utbildning speciellt inom teknikområdet, primärt IT ökar. Kompetensutveckling kan vara en adekvat åtgärd för att möta strukturomvandling.

Finansiering

Offentlig medfinansiering i programområde 1 sker med medel som anvisas av regeringen i regleringsbrev till Svenska ESF-rådet. Ansökaren behöver inte ha medfinansiering.

4.3.3. Genomförande av projekt - Kompetensförsörjning (PO1)

Utformning av projekt

Företrädesvis stöds projekt som omfattar kompetensutvecklingsinsatser för deltagare från flera företag eller organisationer med *en* aktör som projektägare och stödmottagare. Samverkan kan ske mellan relevanta aktörer från privat och offentlig sektor, arbetsmarknadens organisationer, högskolor, universitet och den ideella sektorn. De kompetensutvecklande projekten genomförs i **två faser**; en **förprojekteringsfas** och en **genomförandefas**.

Förprojekteringsfas

I förprojekteringsfasen kartläggs kompetensutvecklingsbehoven hos den aktuella målgruppen. Alla berörda organisationers ledning och medarbetare ska engagera sig i kartläggningen. Kunskaper om pågående strukturomvandling ska kopplas till de utvecklingsbehov som arbetsplatserna står inför för att de bättre skall kunna hantera framtida krav på omställning.

Avsikten är att förprojekteringen ska resultera i en ansökan om stöd för genomförande av den planerade verksamheten. I ansökan redogörs för resultatet av kartläggningen,

målgruppen för insatser avseende kompetensutveckling, vilka kompetensbehov som är aktuella, samt hur projektet skall organiseras och genomföras. Det ska framgå i ansökan hur jämställdhetsintegrering skall tillämpas samt hur tillgänglighet för personer med funktionshinder beaktas. Förprojekteringen kan genomföras med eller utan stöd från Socialfonden. Oavsett hur den finansieras gäller emellertid ovan redovisade krav.

Genomförandefas

I genomförandefasen omsätts den upprättade planen för verksamheten i handling. Genomförandet av det övergripande målet skall konkretiseras i effektmål och delmål. Till dessa kopplas aktiviteter, där ansvariga för aktiviteterna samt tidpunkt för fullgjort uppdrag fastläggs. Det ska finnas utrymme under arbetets gång att tillvara de lärdomar som uppföljning och utvärdering leder fram till. Projekten skall rymma gemensamma resurser för projektorganisation i syfte att öka kvalitén i genomförandet; t.ex. koordinering, kommunikation, uppföljning, utvärdering, spridning och påverkan, rapportering, ekonomi/administration. Utvärdering av genomförandet samt uppföljning av projektens resultat skall göras ur ett jämställdhetsperspektiv och ett tillgänglighetsperspektiv för funktionshindrade.

Transnationellt arbete

Inom Socialfondsprogrammet ges möjligheter till transnationellt samarbete. Där kan personer från privat, offentlig och ideell sektor med anknytning till socialfondsprojekten kan möta motsvarande aktörer i ett eller flera EU-länder. Syftet med det transnationella arbetet är att utbyta erfarenheter och kunskaper och gemensamt söka lösningar på identifierade problem. Det transnationella arbetet ska integreras i det egna projektet. Det transnationella arbetet kan också om det är lämpligt genomföras tillsammans med aktörer som inte driver projekt inom socialfonden (Se också avsnitt 4.5).

Nationella projekt

Av socialfondens medel för programperioden har 10 % avsatts för nationella projekt.

4.4 Programområde 2 – Ökat arbetskraftsutbud (PO2)

Programområde 2 vänder sig till dem som står utanför arbetsmarknaden.

4.4.1 Mål för programområde 2

Satsningarna ska bidra till att den europeiska sysselsättningsstrategins mål uppnås genom att fokusera på följande mål:

- kvinnor och män som står långt från arbetsmarknaden utvecklas och kommer i arbete eller närmare arbetsmarknaden samt att kvinnors och mäns möjligheter att arbeta utifrån sina egna förutsättningar vidgas.
- underlätta ungas etablering i arbetslivet samt förebygga att unga hamnar i utanförskap.
- underlätta för personer med utländsk bakgrund att etablera sig i arbetslivet.
- underlätta återgång till arbetet för personer som är eller har varit långtidssjukskrivna.

Målgruppen är personer som:

1. är helt arbetslösa sedan minst ett år med särskilt fokus på personer med utländsk bakgrund (minst 3 månader för personer i åldern 16-24 år), eller

2. är helt eller delvis sjukskrivna sedan minst 6 månader, eller
3. har hel eller delvis sjuk- och aktivitetsersättning, eller
4. erhåller ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen eller introduktionsersättning enligt lag om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar för sin försörjning, eller
5. är unga och befinner sig i övergången mellan studier och arbetslivet.

Kvantifierade regionala mål för Stockholmsregionen

- a) minst 12 812 deltagare (75 000 i hela landet) varav
- b) minst 2 562 utrikesfödda deltagare
- c) minst 854 unga deltagare
- d) minst 3 417 långtidssjukskrivna deltagare
- e) andelen deltagare, som efter avslutat projekt har fått jobb eller upplever att deras möjligheter att få jobb har ökat, skall uppgå till 70 %
- f) antalet deltagare i arbete, 90 dagar efter avslutat projekt, skall vara minst 10 procentenheter högre än arbetsförmedlingens reguljära åtgärder (viktade som genomsnittliga resultatet för Särskilt anställningsstöd och Förberedande utbildning, eller annan reguljär åtgärd för motsvarande målgrupp. Resultatet delas upp på respektive år samt för hela programperioden).

Regionens andel av det nationella programmet är 17,1%

4.4.2 Regionala prioriteringar för ökat arbetskraftsutbud

Nyanländas etablering på arbetsmarknaden

Nyanlända invandras etablering på arbetsmarknaden går alldeles för långsamt. Stockholmsregionen tar årligen emot ett stort antal asylsökande, flyktingar och andra nyanlända invandrare. En mer effektiv samverkan mellan regionens aktörer behövs för att bättre tillvarata målgruppens utbildnings- och yrkeskunskaper samt för att tillgodose regionens framtida kompetensförsörjningsbehov. Arbetet med nyanländas etablering på arbetsmarknaden är en stor utmaning för den regionala sammanhållningen. Den kräver en regional ledning och samordning och en arbetsfördelning mellan länets kommuner där var och en bidrar utifrån lokala resurser och förutsättningar till en väl fungerande verksamhet som baseras på en helhetssyn där arbete, bostad och hälsa är integrerade delar.

Långtidsarbetslösa

En prioriterad målgrupp är kvinnor och män som varit utanför arbetsmarknaden en längre tid och som trots tidigare stödåtgärder inte har kommit ut i arbete. Den s.k. strukturella arbetslösheten har en tendens att ligga kvar på höga nivåer, oberoende av konjunkturen. Insatserna ska underlätta för målgruppen att ta sig in på ordinarie arbetsmarknad eller medverka till att ta fram former för en alternativ sysselsättning med en så hög kvalitet som möjligt.

Långtidssjukskrivnas återgång till arbetet

Kvinnor är klart överrepresenterade bland gruppen långtidssjukskrivna och bland de som uppbär sjuk- eller aktivitetsersättning (S/A). Psykisk ohälsa har ökat i bägge grupperna och är ofta stressrelaterad. Förekomst av psykisk ohälsa har ökat mer hos unga än hos äldre. Insatser behövs utifrån individens kapacitet. Det behövs nya former för hållbar rehabilitering och återgång till arbetslivet.

Att återgå till arbetslivet är särskilt svårt för psykiskt funktionshindrade. För denna grupp behövs arbetsförberedande insatser utvecklas. De inomregionala skillnaderna vad gäller sjukskrivningar är stora.

Ungas utanförskap

I Stockholmsregionen står ett för stort antal unga kvinnor och män 16-24 år utanför skola och arbetsliv. I målgruppen ingår många ungdomar som inte skolan kan ta tillvara och som skolsystemet inte passar. De som inte fullföljer sina gymnasiestudier är en klart definierad grupp som riskerar arbetslöshet och utanförskap. Ungas utanförskap visar på stora inomregionala skillnader. Det finns behov av nya lösningar på sysselsättning och utbildning för både flickor och pojkar.

Varaktig sysselsättning för personer som står utanför de sociala systemen

De kvinnor och män som inte bara står utanför arbetsmarknaden utan även utanför de sociala systemen (arbetsförmedling, Försäkringskassa, socialtjänst mm). De som inte på något sätt är registrerade behöver insatser och nya former för en alternativ sysselsättning med en så hög kvalitet som möjligt. Erfarenheter från sociala företag inom sociala ekonomin har tidigare visat att det är möjligt att skapa sådan sysselsättning för dessa personer.

Matchning

Det finns behov av att utveckla matchning mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden. Inventera befintlig kompetens hos målgrupperna, och erbjuda kompletterade utbildning i enlighet med efterfrågan.

Finansiering

För programområde 2 krävs *offentlig* medfinansiering. Medfinansieringen ska vara minst 25% för förprojektering och minst 50 % för genomförande. Finansiärer kan bland andra vara Arbetsförmedling, Försäkringskassa, kommuner, länsstyrelser och landsting.

4.4.3. Genomförande av projekt - Ökat arbetskraftsutbud (PO 2)

Utformning av projekt

I projekten ska samverkan ske mellan relevanta aktörer med *en* aktör som projektägare och stödmottagare. Samverkan kan ske mellan privat och offentlig sektor, arbetsmarknadens organisationer, högskolor, universitet och den ideella sektorn. Projekten genomförs i **två faser**; en **förprojekteringsfas** och en **genomförandefas**.

Förprojektering

Under förprojekteringen kartläggs utvecklingsbehov och idéer och förutsättningar för den verksamhet som ska genomföras. Samverkanspartner som ingår i ett projekt ska engagera sig i kartläggningen av behov och förutsättningar samt i idéutveckling. Ett brett engagemang dels hos samverkanspartner, dels hos representanter för målgrupperna stärker möjligheterna till genomförande och implementering.

Avsikten är att förprojekteringen ska resultera i en ansökan för projektgenomförande. I den ska redogöras för resultatet av kartläggningsarbetet och idéutveckling samt beskrivas hur projektet skall organiseras och hur uppföljning och utvärdering skall bedrivas. Utifrån utlysningarna beskrivs hur man avser arbeta med angivna kriterier. Det ska också framgå hur ett jämställdhetsperspektiv och hur tillgänglighet för personer med

funktionshinder kommer att säkerställas i genomförandefasen. Det skall även framgå hur projektet finansieras.

Förprojekteringen kan genomföras med eller utan medel från Socialfonden. Oavsett hur den finansieras gäller emellertid ovan redovisade krav.

Genomförandefas

I genomförandefasen omsätts den upprättade planen för verksamheten i handling. Genomförandet av det övergripande målet skall konkretiseras i effektmål och delmål. Till dessa kopplas aktiviteter, där ansvariga för aktiviteterna samt tidpunkt för fullgjort uppdrag fastläggs. Det ska finnas utrymme under arbetet gång att ta tillvara de lärdomar som uppföljning och utvärdering leder fram till. Projekten skall rymma gemensamma resurser för projektorganisation i syfte att öka kvalitén i genomförandet; till exempel koordinering, kommunikation, uppföljning, utvärdering, spridning och påverkan, rapportering, ekonomi/administration. Utvärdering av genomförandet samt uppföljning av projektens resultat ska göras ur ett jämställdhetsperspektiv och ur ett tillgänglighetsperspektiv för funktionshindrade.

Transnationellt arbete

Inom Socialfondsprogrammet ges möjligheter till transnationellt samarbete. Där kan personer från privat, offentlig och ideell sektor med anknytning till socialfondsprojekten möta motsvarande aktörer i ett eller flera EU-länder. Syftet med det transnationella arbetet är att utbyta erfarenheter och kunskaper och gemensamt söka lösningar på identifierade problem. Det transnationella arbetet ska integreras i det egna projektet. Det transnationella arbetet kan också om det är lämpligt genomföras tillsammans med aktörer som inte driver projekt inom socialfonden (Se också avsnitt 4.5).

Nationella projekt

Av Socialfondens medel för programperioden har 10 % avsatts för nationella projekt.

4.4.4 Projekt med särskild inriktning i PO 1 avser processtöd för projekt i båda programområdena

Processtöd som finansieras med medel från PO 1, syftar till att bidra till ökad kvalitet i förberedelser och genomförandet. Processtödet kan erbjudas till pågående och potentiella Socialfondsprojekt i programområde 1 och 2. Stödet kan t ex innebära sakkunskap inom områdena funktionshinder, jämställdhet, sociala bokslut, uppföljning och utvärdering.

Utifrån initiativ från regionala strukturfondspartnerskapen kan dessa projekt utlysas eller upphandlas regionalt och/eller nationellt.

4.4.4.1 Regional prioriteringar

Strukturfondspartnerskapet beslutar om regionalt processtöd skall finnas för att kunna säkra kvaliteten i förprojektering och genomförandet.

Strukturfondspartnerskapet beslutar om att initiera nationellt processtöd för att säkra kvaliteten i uppföljning och utvärdering samt för sakområdena jämställdhet och tillgänglighet. Processtödet bör utformas utifrån regionala förutsättningar.

4.4.5 Projekt med särskild inriktning i PO 2 avser tematiska projekt i båda programområdena

Tematiska projekt ska underlätta för programmet att nå sina mål genom att:

- samlar kunskap inom ett för programmet relevant ämnesområde
- skapar spridning och genomslag för kunskap

Projektens samlade kompetens och gemensamma intresse för det aktuella området bidrar dels till programmets och projektens behov av omvärldsbevakning och omvärldsanalys och dels till att underlätta för resultat ska nå fram till den tänkta mottagaren. Tematiska projekt som finansieras av medel från PO 2 kan omfatta både område 1 och 2.

Tematiska projekt med inriktning på "socialt kapital"²¹ kan underlätta för programmet att nå sina mål. I den regionala utvecklingsplanen RUFSS 2010 och särskilt inom strategin "stärk sammanhållningen", är utvecklandet av regionens sociala kapital primärt. I strategin ingår främjandet av en regional identitet och samhörighet, utvecklandet av sociala arenor och utbyte mellan regionens invånare för att skapa social interaktion.

4.4.5.1 Regionala prioriteringar – tematiska projekt

Behovet av regionala tematiska prioriteringar kommer att växa fram i takt med att programmet utvecklas och projekt startas. I regionala analysen finns dock redan argument för att tematiskt uppmärksamma följande grupper:

Nyanlända invandrare

Inom detta område behöver erfarenhet och kunskap samlas och utvecklas.

Ungas utanförskap

Ett annat viktigt temaområde för Stockholmsområdet är ungas utanförskap. Erfarenheter och kunskap från Socialfonden behöver tas tillvara och utvecklas i samverkan med andra aktörer.

4.5 Transnationell verksamhet i programområde 1 och 2

Huvudsyftet med transnationellt samarbete inom socialfonden är att det ska bidra till att förbättra och utveckla arbetsmarknadsområdet och öka möjligheterna att uppnå Lissabonstrategins mål.

I det transnationella arbetet ska olika aktörer; myndigheter frivilligorganisationer, arbetsmarknadens parter och företag mötas inom området arbetsmarknad - utbildning med målet att minska utestängning och utslagning. Utbyte av kunskaper och erfarenheter och sökande efter gemensamma lösningar i en mångkulturell miljö skall bidra till förnyelse och utveckling av organisationer, myndigheter och företag så att de anpassas till nya sociala och ekonomiska utmaningar.

²¹ I strategin "stärk sammanhållningen" definieras socialt kapital som relationerna, nätverken och tilliten i ett samhälle.

Det transnationella samarbetet kan användas både som ett verktyg för innovation, dvs. inhämtning och spridning av nya idéer, och som ett verktyg för strategisk påverkan. Resultat som prövats i flera länder och utvecklingsarbete som beaktar flera olika perspektiv kan få ett mer framgångsrikt genomslag och omsättning i ordinarie verksamhet också i Sverige.

Transnationellt samarbete inom socialfondprogrammet kan ha olika former

- Transnationellt arbete kan genomföras i projekt som arbetar på **lokal, regional eller nationell** nivå. Projekten kan samarbeta med ett eller flera andra projekt (inte nödvändigtvis ESF finansierade) i medlemsländerna. Beslut om transnationellt arbete skall grundas på en ursprunglig ansökan till Europeiska socialfondens regionala eller nationella sekretariat. Medel ska därför redan vid ansökningstillfället kostnadsberäknas för transnationellt utbyte, där sådana ambitioner finns.
- Transnationellt arbete kan genomföras mellan **nationella nätverk** som fokuserar på ett specifikt problem eller ämne – aktörer inom ett visst avgränsat fält samarbetar med motsvarande aktörer i andra länder, till exempel arbetsmarknadens parter. Utbyte av information, gemensamma aktiviteter och policyutveckling kan vara föremål för samarbetet. Befintliga eller nya nätverk av aktörer kan samlas kring relevanta teman eller mål och genom samarbete med aktörer i andra medlemsländer stödja måluppfyllelsen i Socialfonden och bidra till att föra erfarenheter från ett specifikt ämnesområde vidare på europeisk nivå.

5. FINANSIELLA FÖRUTSÄTTNINGAR

Socialfondens insatser i regionen kräver delaktighet genom att individer engageras i projekten och aktörer samverkar för att uppnå uppställda mål och att offentlig medfinansiering för projektgenomförande finns tillgänglig under den tid projekten pågår.

Socialfondens medel fördelas på programområde 1 med 331 606 953 kronor och på programområde 2 med 643 385 209 kronor. Nationell medfinansiering föreligger i anslaget hos myndigheten för PO 1, medan denna måste hämtas från regionens offentliga aktörer i PO 2.

Program-område	ESF-medel Stockholm	Klar nationell offentlig medfinansiering	Medfinansiering från regionen	Summa
PO1	331 606 953	331 606 953	-	663 213 906
PO2	643 385 209	-	643 385 209	1 286 770 418

Inom PO 1 sker en fördelning av medlen genom utlysning alternativt upphandling mellan Förprojektering, Genomförande samt Projekt med särskild inriktning.

Inom PO 2 gäller också uppdelningen Förprojektering, Genomförande och projekt med särskild inriktning. Medel utlyses eller insatser upphandlas.

Användningen av socialfondsmedel måste kopplas, dels till fastställda regionala prioriteringar, dels till partnerskapets yttrande över vilka projekt som skall prioriteras.

Dessa måste i sin tur vara korrelerade med regionens andel av den nationella måluppfyllelsen.

Årlig fördelning följer finansplanen för programmet enligt följande:

Fördelning per år av tilldelningen för region Stockholm, baserat på den indikativa fördelningsmodellen och på den fördelning mellan åren som gäller i den totala finansplanen

år	andel enligt finansplan (gäller båda PO)	Region Stockholm - Belopp enligt indikativ förd.modell (kronor)	
		PO 1	PO 2
2007	0,134512	44 605 100	86 543 003
2008	0,137202	45 497 202	88 273 863
2009	0,139946	46 407 145	90 039 339
2010	0,142745	47 335 289	91 840 127
2011	0,145600	48 281 995	93 676 930
2012	0,148512	49 247 635	95 550 469
2013	0,151482	50 232 587	97 461 478
hela perioden	1,000000	331 606 953	643 385 209

Under 2008 behöver både medel för 2007 och 2008 upparbetas. Medlen för 2007 ska vara utbetalda senast år 2009, medlen för år 2008 ska vara utbetalda senast år 2010. Detta kräver att utlysningar görs under 2008 som omfattar minst 75 000 000 kronor för PO 1 och för PO 2 ca 200 000 000 kronor. Den nationella medfinansieringen som måste hämtas från regionen för projekt som avser insatser för att motverka utanförskap och skapa sysselsättning är 200 000 000 kronor. Dessa medel förväntas komma från arbetsförmedlingar, försäkringskassan och kommuner och avser i första hand deltagarsättningar. Kommissionen har i förordningen 1083/2006 en regel om automatiskt åtagande (art 93) som innebär att medel som upparbetats för år 1 måste senast vara utbetalda år 3, annars återförs medlen till kommissionen (N+2 regeln).

Statsstödsregler

Fr o m 2007-01-01 gäller en ny förordning (artikel 87.1 och 87.3 i EG förordningen) som innebär bl a att taket för stöd är höjt till 200 000 euro (100 000 euro för transportsektorn) under en tre års period. Sektorsbegreppet har utvidgats, kraven på transparens har utökats och regler om garantier och lån har tillkommit. Övervakning har skärpts och kumulationsreglerna har ändrats. Statsstödsreglerna påverkar privata projektägare och begränsar möjligheterna för dessa att driva stora projekt.

6. ESF-INSATSERNAS KOPPLING TILL ANNAT UTVECKLINGSARBETE I REGIONEN

För att uppnå största möjliga effekter av socialfondens insatser behöver dessa samordnas med annat utvecklingsarbete. Koordineringen kommer därför att stärkas genom utökat samrådsförfarande mellan aktiviteter som finansieras av Socialfonden och andra EU-fonder under programperioden. Målgrupperna är olika för de olika fonderna och detta bör uppmärksammas och synliggöras. Den Nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning pekar också på behovet av sammanhållning på den regionala nivån och harmoniseringen med EU:s fonder.

Ansökningar till Socialfonden som ligger i gränzonen till andra fonder kommer efter en första bedömning att sändas för samråd till berörd myndighet. Genomförande av ESF-planen för Stockholmsregionen innebär att samråd och samverkan med förvaltande myndigheter för andra program kommer att ske. Nedan ges exempel på hur olika aktiviteter kan komplettera varandra i regionens arbete för ökad tillväxt och sysselsättning.

Det Regionala strukturfondsprogrammet ERUF (NUTEK)

Samverkan inom de Regionala strukturfondsprogrammen underlättas av att både NUTEK och ESF-rådet omfattas av ett gemensamt strukturfondspartnerskap och enheter i Stockholmsregionen som möjliggör effektiva och regelbundna samråd, för att förhindra dubbelfinansiering samt för att utveckla synergier för genomförande av regionala insatser. Insatser med synergieffekt kan bland annat innefatta integration och mångfald, entreprenörskap samt kapitalförsörjning. Metoder som tidigare bedömts vara framgångsrika skall beaktas och vidareutvecklas.

Territoriellt samarbete – Central Baltic.

Central Baltic är ett program med ambitionen att stärka redan existerande samt utveckla nya samarbeten i Mellersta Östersjöregionen. Programmet har tilldelats drygt 100 miljoner euro från Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2007-2013. Geografin omfattar sex svenska län; Gotland, Gävleborg, Uppsala, Stockholm, Södermanland och Östergötland. Därutöver omfattar programmet regioner i Södra Finland/Åland, Estland och Lettland. Programmet kommer att fokusera på gränsöverskridande samarbete och insatser som förbättrar miljön, stärker den ekonomiska tillväxten och som bidrar till att skapa en attraktiv och dynamisk region.

Central Baltic har tre prioriteter:

Prioritet A: Safe and healthy environment

Prioritet B: Economically competitive and innovative region

Prioritet C: Attractive and dynamic societies

Prioritet C, "Attractive and dynamic societies" har särskild relevans för Stockholmsregionen eftersom rörligheten bland medborgarna är stor och den regionala arbetsmarknaden utvidgas. Behov och målgrupper inom prioritet C har ett antal gemensamma fokus med de som omfattas av ESF-planen för Stockholmsregionen. Programmet öppnar kontaktytor för transnationellt samarbete med andra i Mellersta Östersjöregionen i frågor som rör arbetskraftsrörlighet och kompetensförsörjning.

Territoriellt samarbete – Östersjöprogrammet

Det transnationella programmet för Östersjöregionen täcker hela Sverige. Den övergripande strategiska målsättningen med programmet är att stärka Östersjöregionens konkurrenskraft, dess territoriella sammanhållning och hållbara utveckling genom att sammanföra utvecklingspotential över administrativa gränser.

Östersjöprogrammet har fyra prioriteter:

1. Innovation
2. Tillgänglighet
3. Östersjöregionen som gemensam tillgång
4. Konkurrenskraftiga städer och regioner

Programmet för livslångt lärande (Internationella programkontoret)

EU:s nya utbildningsprogram omfattar alla utbildningsnivåer från förskola till högskola samt yrkes- och vuxenutbildning. Programmet stödjer insatser för att EU skall kunna utvecklas till ett ledande kunskapssamhälle. Det livslånga lärandet innebär att nyckelkompetenser kan bibehållas och utvecklas, det innebär även att omställning inför strukturomvandlingar underlättas. Utbildningar som utvecklats inom ramen för programmet kan komma att användas vid insatser i Stockholmsregionen. Särskilt viktigt är att täcka behovet av yrkesutbildningar och det finns inom programmet även möjligheter att förlägga studier och praktik i annat EU-land. En sådan utveckling stämmer väl med internationaliseringen av Stockholmsregionen och den regionala ESF-planens inriktning.

Landsbygdsprogrammet (Jordbruksverket)

Företagare och landsbygdsaktörer med anknytning till lantbruk och lokal utveckling ges i programmet möjlighet till kompetensutveckling. En regional omställning som berör de agrara näringarnas betydelse för en hållbar utveckling kommer att uppmärksammas. Den södra och den norra delen av stockholmsregionen berörs särskilt av landsbygdsprogrammets insatser. Socialfonden kan samverka om de individfokuserade delarna av ett omställningsarbete. Det innebär inte bara möjligheter att utveckla nuvarande verksamhet på landsbygden utan även att utveckla strukturer som innebär att socialfondens målgrupper kan aktivt delta i en hållbar utveckling för sammanhang och sammanhållning, mellan stad och land i Stockholmsregionen. Samverkan kan minska utanförskapet och öka det sociala kapitalet för individer i utsatta grupper i regionen.

Europeiska fiskerifonden (Fiskeriverket)

Fiskerifondens prioriteringar avseende ekonomisk och social omstrukturering i kustområden, som indirekt berör Stockholmsregionen, behandlas under samfinansiering av insatser inom Landsbygdsprogrammet och Central Baltic Programme.

JEREMIE och JESSICA (EU-Kommissionen)

Initiativet JEREMIE (Joint European Resources for Micro to medium Enterprises) innebär nya möjligheter för Europeiska socialfondens regionala målgrupper att starta och driva verksamhet inom de sektorer, bland annat offentlig sektor, som öppnas även för små och medelstora företag. Detta innebär även möjligheter till samverkan mellan regionala fondprogram inom andra storstadsregioner som med hjälp av JEREMIE kan genomföra innovativa insatser riktade mot särskilt kvinnliga företagare och upptagande av mikrolån för ny verksamhet. Beslutsunderlag för insatser kräver att det baseras på särskilda regionala analyser som visar brister och behov.

Initiativet JESSICA (Joint European Support for Sustainable Investments in City Areas) ger möjligheter att skapa sociala arenor i utsatta stadsdelar för att på olika sätt åstadkomma stadsdelsförnyelse. JESSICA har även en individdimension där Europeiska socialfondens målgrupper kan passa in och samfinansiering blir möjlig, särskilt mellan städer. Beslutsunderlaget för insatser kräver att det baseras på integrerade planer för stadsutveckling för ingående städer.

Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare

De framstår som ett stort behov att stödja initiativ som innebär en förbättrad integration på arbetsmarknaden där alternativ till egen försörjning inte längre behöver utnyttjas. Regionen har flera mycket socialt utsatta regiondelar där denna målgrupp är stor. Det är viktigt att dessa områdesgrupper inte ytterligare ökar i omfattning utan kommer in i egen försörjning snarast, så att de regionala målen för arbetsmarknaden och för regionens långsiktiga utveckling inte äventyras. Insatser inom ramen för Socialfonden och Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare kan komplettera varandra.

EU-kommissionens nya ramprogram för solidaritet och hantering av

migrationsströmmar innehåller fyra olika fonder som lanseras under 2008 och berör socialfondens målgrupper; Integrationsfonden, Flyktingfonden ERF III, Återvändandefonden och Gränsfonden, även EU-initiativet PROGRESS berörs. Utvecklingsinsatser som berör regionen och därmed behov av samråd, innefattar bland annat mottagning av asylsökande, återvändandearbetet, arbetsmarknadsintroduktion för nyanlända och vidarebosättningsåtgärder.

7. KOMMUNIKATION, INFORMATION OCH LANSERING

Europeiska Socialfondens program 2007-2013 bärs upp av det regionala strukturfondspartnerskapet som består av regionens politiker, företrädare för arbetsmarknadens organisationer, myndigheter och föreningsliv. ESF-rådets Stockholmskontor och dess personal, har en viktig uppgift att sprida information om Socialfonden och därmed förankra programmet i samhället och bland målgrupperna. Målet är att skapa ökad tillväxt genom god kompetensförsörjning och ett ökat arbetskraftsutbud. För att lyckats med alla de delar som programmet innehåller, krävs att programmet lyfts fram på ett tydligt och genomarbetat sätt.

I de tillämpningsföreskrifter som Kommissionen tagit fram inför den nya programperioden (förordning 1083/2006) konstateras att medborgarna i Europeiska unionen har otillräckliga kunskaper om vad som görs från unionens sida genom strukturfonderna. I syfte att höja kunskapsnivån, öka medvetenheten och förbättra insynen i verksamheten, har minimikrav på information ställts upp. Dessa krav är att offentliggöra utlysningar av programmedel och gällande urvalskriterier. För att ge bättre insyn i hur medlen används bör förteckning över stödmottagare, vilken insats det är fråga om och beviljade offentliga stödbelopp redovisas offentligt.

Lansering av programmet

Lanseringen av det nya programmet sker i en högkonjunktur och många arbetsplatser har hög arbetsbelastning. Regeringen har skapat en rad nya åtgärder för att bekämpa arbetslösheten. För att socialfondens medel ska kunna nyttjas på bästa sätt krävs kunskaper om dessa åtgärder då de ofta utgör medfinansiering i socialfondens projekt.

Starten för programmet är försenad ett år, vilket innebär att extra kraftfulla insatser bör göras inledningsvis i syfte att åter aktualisera socialfonden som verktyg för kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud. Programmet har genomgått avsevärda förändringar jämfört med perioden 2000-2006.

Det som är annorlunda och nytt och det som har försvunnit, behöver kommuniceras brett för att programmet skall få en god start och kunna nå uppsatta målgrupper och mål.

Det nya programmet riktar sig än tydligare till de utsatta på arbetsmarknaden.

Programmet ska möjliggöra kompetensutveckling till anställda med svag ställning på arbetsmarknaden, personer som arbetar i branscher och organisationer som är utsatta för ett starkt omvandlingstryck samt till dem som står utanför arbetsmarknaden. I det nya programmet avsätts 30 % av medlen till dem som har anställning och 70 % till dem som står utanför.

För att Sverige ska kunna utnyttja avsatta medel fullt ut krävs att medlen för 2007 upparbetas. Medel från EU-Kommissionen är periodiserade på årsbasis.

För att nå framgång med lanseringen av det nya programmet ska det synas på många arenor och vi ska kommunicera vårt budskap både till aktuella aktörer och intressenter men också till allmänheten.

Lanseringen består i Kick Off möte med allmän information, informationsmöten till mer riktade målgrupper eller för vissa teman. Vissa möten är av mer informativ karaktär medan andra är i dialogform/workshop. En väl fungerande hemsida och tydligt skriftligt broschyrmaterial är också en viktig del av lanseringen.

Fondens medel ska ge bästa möjliga utdelning och målet för kommunikation och lansering är att nå ut och bidra till att bra väl genomarbetade ansökningar kommer till myndigheten. Efter introduktionen/lanseringen av programmet i slutet av 2007 och i början av 2008 övergår marknadsföringsfasen i en fas av mer informationskaraktär. Utlysningarnas innehåll kan variera utifrån den aktuella regionala planens prioriteringar.

Hemsidan är basen för myndighetens informations- och marknadsföring. Även en telefonlinje specialiserad på frågor om det nya programmet ska inrättas och finnas så länge behov finns.

Strukturfondspartnerskapet har en viktig roll men även andra (bl. a. Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Landstinget, Länsstyrelsen, Nutek, Kommunförbundet Stockholms län) har en viktig roll med att i sina naturliga kontaktytor sprida information.

Kommunikationsinsatser över tid

En kommunikationsplan kommer att upprättas nationellt för ESF-rådet men regionala skillnader och önskemål kan sätta präge på regionens kommunikationsplan.

ESF-rådets i Stockholms insatser kan delas upp i

- a) Allmän information som riktar sig till alla som är intresserade av programmet och ger baskunskaper om programmets innehåll och inriktning

- b) Riktad marknadsföring som har tydlig adressat, klart budskap och som i dialogens form ger potentiella sökande nödvändiga kunskaper och förståelse för programmets möjligheter och begränsningar.
- c) Kunskapsseminarier med projektägare. Att göra rätt från början i ett socialfondsprojekt och investera "kunskap" i projektägaren redan från start kan förebygga och hindra att situationer uppkommer som äventyrar projektet och riskerar korrigeringar framgent. Projektägaren och projektledaren kommer att kallas till kunskapsseminarier om projektledning, projektekonomi och finansiell kontroll vid minst tre tillfällen; dels i vid projektstart, dels under pågåendetiden och i avslutsfasen.

På basis av dessa allmänna principer om information, kommunikation och lansering kommer förvaltningsmyndigheten i sin årliga verksamhetsplan att lägga mer detaljerade planer över vilka aktiviteter som ska genomföras för spridning och kommunikation av programmet.

8. UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING

Inledning

I det nya programmet läggs mycket stort fokus på uppföljning och utvärderingen av verksamheten, på såväl program- som projektnivå. Det kan vara ändamålsenligt att skilja mellan å andra sidan uppföljning (monitoring) som är en kontinuerlig granskning av kostnader och resultat och å andra sidan utvärdering som ofta är en engångssatsning, en systematiskt genomförd samlad bedömning av en viss verksamhet. Vid utvärdering ställs frågor av typen;

Vad hände egentligen?

Var det bra?

Kan vi förändra något nu?

Vad har vi lärt oss för framtiden?

Det finns med andra ord olika syften som förväntas uppnås genom utvärderingen. Det kan vara att kontrollera att vissa mål uppnåtts, att beslut har genomförts eller att en viss plan har följts. Ett annat syfte kan vara att samla underlag för bättre beslutsfattande, skingra osäkerhet kring ett visst arbetssätt eller metodiskt upplägg för att få säkrare underlag för framtida ställningstaganden. Inte minst viktigt kan utvärderingens syfte vara att ge bättre kunskapsunderlag om de åtgärder som vidtagits. Systemet för uppföljning och utvärdering gäller på nationell och regional nivå och i program och projekt. Uppföljning och utvärdering är sammankopplade. Insamling av data via indikatorer används i utvärderingen som grunddata för bedömning av programmets resultat och effekter.

Nationellt uppföljningssystem

Fokus för uppföljningen är de mål som är uppsatta för sysselsättningsstrategin. Dessa är formulerade på programnivå, återfinns i regionala planerna och följs genom s k indikatorer som är av flera slag. I huvudsak gäller att indikatorerna avser att mäta dels resultat hos målgrupperna till följd av programmet, dels effekter av programmet på kort och lång sikt.

Nationell programutvärdering

En viktig del av allt utvecklingsarbete är att kontinuerligt reflektera över den verksamhet som bedrivs och lära av erfarenheter, både positiva och negativa. Utvärderingen skall tjäna detta syfte på både nationell och regional nivå. Den nationella utvärderingen behandlar stödets relevans – har man koncentrerat sig på de viktigaste områdena? Har insatserna nationellt- regionalt fungerat som verktyg för att bidra till den europeiska sysselsättningsstrategin? Vilka effekter har stödet haft? Och inte minst viktigt, har stödet varit effektivt? Utvärdering av programmet skall enligt kommissionens föreskrifter genomföras före, under och efter programperioden. Vidare krävs att utvärderingen görs av externa experter eller organ som är fristående från myndigheten.

Uppföljning och utvärdering på regional nivå

a) Programnivå

I fokus för den regionala nivån står den regionala planens prioriteringar fördelade på programområde. De prioriteringar som uttrycks i planen skall omsättas i projekt. Utvärderingen på programnivå skall dels bestå av en effektutvärdering, dels av en genomförandeutvärdering. Vidare skall information som behövs för den nationella utvärderingen insamlas och sammanställas enligt de riktlinjer som fastställs av ESF-rådet. När det gäller genomförandeutvärderingen är ambitionen att den information som samlas in och dokumenteras blir ett stöd i en ständig förbättring av program och projekt. Uppföljningen/utvärderingen kommer därför att vara ett viktigt stöd i formandet av utlysningar och partnerskapets ställningstagande till vilka projekt som ska prioriteras i syfte att nå målen. En återkoppling till partnerskapet måste löpande ske om vilka projekt som beviljas medel och hur dessa projekt under arbetets gång bidrar till att realisera sin del av regionala prioriteringar och även sitt bidrag till det nationella programmets måluppfyllelse. Det är därför viktigt att till partnerskapet löpande återrapportera verksamheten i projekten. Detta ger underlag för förändringar av policy och strategier samt stöd i partnerskapets eget lärande och reflektion.

b) Projektnivå

Den uppföljning och utvärdering som görs inom ramen för enskilda projekt syftar till att stimulera till reflektion och lärande under arbetets gång. Detta kommer att vara till gagn för utveckling av processen, styrningen av den fortsatta verksamheten samt vara ett hjälpmedel för att under projekttiden värdera framkomna resultat. Vidare får projektens uppföljnings- och utvärderingsinsatser betydelse för den pågående utvärderingsprocess som sker på programnivå. Vilken information som projekten skall rapportera samt former för detta utvecklas av den förvaltande myndigheten bl.a. utifrån de indikatorer som är formulerade för programmet.

På projektnivå blir frågan: När projekten de mål som är uppsatta av projektet samt de regionala målen påverkan av projektet? Resurser för uppföljning, utvärdering och strategiska påverkan ska ingå i projektets verksamhet från start. Minimikrav för varje projekt är en strukturerad egenutvärdering (måluppfyllelseutvärdering). När det gäller stora utvecklingsprojekt bör projekten knyta en extern utvärderare till projektet. Eftersom lärande och stöd i genomförandet av projektet är väsentliga, bör en formativ utvärderingsansats förordas. Där så är lämpligt genomförs även effektutvärderingar på projekt nivå. Utöver detta förutsätts att varje projekt ska kunna lämna den information som behövs för att kunna genomföra effektutvärderingen på regional respektive nationell nivå, dvs. kunna identifiera de personer, företag och organisationer som får stöd.

Projekt med särskild inriktning – processtödande utvärdering

För att förstärka lärandet på projekt och programnivå föreslås att de av projekten engagerade oberoende utvärderarna knyts samman i ett regionalt nätverk och att deltagandet i detta nätverk ingår som en del i uppdraget för utvärderaren på nationell nivå. Ambitionen med detta är att skapa samverkansarenor med regionalfonden, dels på strategisk central nivå, men framförallt genom att samarbete inriktats på att skapa åtta lärandeplattformar, en i varje regionen.

Nationellt skapas ett projekt där varje region har möjlighet att få tillgång till utvärderingskompetens som ger stöd för både projekt och utveckling av regional plan, kopplat till den nationella nivån.

Av erfarenhet från tidigare socialfondsprojekt är det svårt att redovisa sociala och ekonomiska vinster för individ och samhälle. En möjlighet att påvisa vinsterna kan vara att redovisa resultat genom socioekonomiska bokslut. En enklare metod kan vara att använda ett så kallat samhällsekoniskt bokslut. Ett förenklat socioekonomiskt bokslut visar vad varje sektor kostar och vilka intäkterna är, för en viss teknisk/administrativ lösning om ett projektresultat eller program implementeras i den ordinarie verksamheten.

9. ÖVRIGT

9.1 Strukturfondpartnerskapet och dess sekretariat

Inom varje region ska ett strukturfondpartnerskap (SFP) finnas. För genomförandet av strukturfondsprogrammen är Sverige uppdelat i 8 regioner, Stockholmsregionen är en av dessa regioner. I Stockholmsregionen ska partnerskapet bestå av 17 ledamöter, varav nio förtroendevalda representanter för kommuner och landsting, fyra företrädare för arbetsmarknadens organisationer, två företrädare för länsstyrelsen, en företrädare för länsarbetsnämnden samt en representant för intresseorganisationer och föreningar. Ordförande har utsetts av regeringen efter ett nomineringsförfarande, och därefter har ledamöter och sekreterare utsetts av ordföranden. Prioriteringen mellan projekt görs av det regionala strukturfondpartnerskapet, varefter den förvaltande myndigheten tar ett formellt beslut i linje med partnerskapets prioriteringar.

Strukturfondpartnerskapet i Stockholmsregionen består av:

Erik Langby (m) Ordförande	-	KSL, RTN ²² Nacka kommun
Ulla Hamilton (m)	-	KSL, Stockholms stad
Chris Heister (m)	-	Stockholms läns landsting
Peter Carpelan (m)	-	KSL, Ekerö kommun
Lotta Edholm (fp)	-	Stockholms stad
Ingela Nylund Watz (s)	-	Stockholms läns landsting
Lars Bryntesson (s)	-	Värmdö kommun
Kaj Nordquist (s)	-	Stockholms stad
Catharina Tarras Wahlberg (s)	-	Stockholms stad
Peter Egardt	-	Stockholms Handelskammare
Elisabeth Brandt Ygeman	-	LO
Ulf Svahn	-	KFO

²² KSL-Kommunförbundet Stockholms Län, RTN-Region- och trafikplanenämnden

Loa Bienen	-	TCO
Per Unckel	-	Länsstyrelsen Stockholms län
Bo Hansson	-	Länsstyrelsen Stockholms län
Ingela Söderman	-	Länsarbetsnämnden Stockholm
Annette Dünkelberg	-	Coompanion

Försäkringskassan Stockholms län är permanent adjungerad till Strukturfondspartnerskapet.

Kommunförbundet Stockholms Län är värdorganisation för strukturfondspartnerskapets sekretariat. Sekretariatet ska bistå strukturfondspartnerskapet med att bl a förbereda partnerskapets sammanträden, vara kontaktperson gentemot förvaltningsmyndigheterna samt i samarbete med förvaltningsmyndigheterna ta fram underlag för utlysning av programmedel.

9.2 Ärendehantering

Ärendeflödet mellan förvaltningsmyndigheten och strukturfondspartnerskapet kan schematiskt beskrivas enligt följande steg:

1) Prioriteringar och inriktning av utlysningar	SFP
2) Utlysning av programmedel	SFP (genom sekretariatet och beredningsgruppen samt förvaltningsmyndigheten)
3) Formalia kontroll	Utförs av förvaltningsmyndigheten
4) Laglighetsprövning	Utförs av förvaltningsmyndigheten
5) Nationella urvalskriterier	Utförs av förvaltningsmyndigheten
6) Samråd med andra fonder	Förvaltnings- och andra fondmyndigheter
7) Bedömning utifrån regionala prioriteringar	SFP (genom sekretariatet och beredningsgruppen) i samspel med förvaltningsmyndigheten
8) Bindande rekommendation	SFP med motivering
9) Beslut	Förvaltningsmyndighetens ansvar
10) Återkoppling	ESF-rådet skickar ut formella beslutsbrev
11) Uppföljning och utvärdering	Genom uppföljning och utvärdering av regional plan och projekt sker återkoppling till partnerskapet.

9.3 Beredningsgruppen

För att underlätta strukturfondspartnerskapets arbete med att prioritera ansökningar om projektmedel finns en beredningsgrupp. Gruppens uppgift är att ta fram prioriteringsunderlag till strukturfondspartnerskapet och andra uppgifter som partnerskapet tilldelat dem. Gruppen biträder partnerskapets sekreterare med underlag för prioriteringarna inklusive bedömning av att ansökningar om stöd är i linje med de prioriteringar som länet gjort i den regionala utvecklingsplanen och i det regionala tillväxtprogrammet.

Beredningsgruppen har inte beslutanderätt i prioriteringsärenden som rör partnerskapets verksamhet.

Gruppens består av representanter från programmets största medfinansierare (Länsstyrelsen, Landstinget, länets kommuner, Länsarbetsnämnden och Försäkringskassan). Gruppen kan knyta till sig extern expertis vid behov.

9.4 Arbetsformer och sammanträden

Strukturfondspartnerskapet skall, ifråga om de ansökningar som godkänts av förvaltande myndighet för det berörda strukturfondsprogrammet, yttra sig över vilka ansökningar som skall prioriteras. Partnerskapet tar inte ställning till enskilda delar av projekten. Strukturfondspartnerskapets yttrande skall innehålla motivering till beslutet och vara bindande i den förvaltande myndighetens fortsatta handläggning.

Det ingår även i partnerskapets uppgifter att tillsammans med den förvaltande myndigheten uppmärksamma behovet av såväl samordning som avgränsning mot övriga utvecklingsprogram som genomförs på regional nivå.

Strukturfondspartnerskapet skall följa de urvalskriterier och andra riktlinjer som beslutats av övervakningskommittéerna.

Strukturfondspartnerskapet kan besluta om innehåll och inriktning i utlysningar av ansökningar om strukturfondsmedel.

Strukturfondspartnerskapet bör sammanträda minst fyra gånger per år. Sammanträdesdatum skall normalt fastställas för ett helt kalenderår i sänder. Ordföranden kan, när så erfordras, fatta beslut om att kalla till sammanträden utöver dem som finns fastställda i den årliga sammanträdesplanen.

Mötetidpunkter fastställs på ett sådant sätt att en ansökan om stöd skall kunna prioriteras, beslutas och expedieras inom högst fyra månader från det att en komplett ansökan inkommit till de förvaltande myndigheterna.

9.5 Revidering av regionala planen

Strukturfondspartnerskapet har som avsikt att revidera den regionala planen vid behov. Revideringen av den regionala planen kommer att ledas av strukturfondspartnerskapets sekretariat. Partnerskapet har som avsikt att revideringen ska ske i ett brett samråd med övriga regionala partner för att uppnå bästa resultat. Uppföljningen av finansplan kommer att ske i nära samarbete med ESF-Rådet och som en del i det löpande arbetet. Arbetsformer för revidering blir antingen revidering av hela den regionala ESF-planen eller enbart arbetsplanen, om endast smärre förändringar behöver göras. Arbetsformer för uppföljning av regionens finansplan och tillgängliga ESF-medel att göra utlysningar för, och uppföljning av hur regionen bidragit till programmets prioriteringar samt de kvantifierade målsättningarna.